

I. STIRI PE SCURT

Integrare Europeană

- Implementarea PAUEM Nu a Influențat Pozitiv Situația Mass-Media din Moldova. Info-Prim Neo. 17.11.2008.
- Fonduri Substanțiale Acordă Donatorii Externi Pentru Îmbunătățirea Infrastructurii Moldovei. Deca-press. 18.11.2008.
- Kalman Mizsei: UE va Sprijini Moldova ca să Evite Efectele Crizei Financiare Internaționale. Info-Prim Neo. 18.11.2008.
- Retragerea Trupelor Ruse din Moldova a Constituit un Subiect de Discuție la NATO. Deca-press. 18.11.2008.
- Germania Va Continua să Susțină Aspiratiile Europene ale Moldovei. MAEIE. 18.11.2008.
- Comisia Europeană Lansează Noi Inițiative de Consolidare a Încrederii Între Ambele Maluri ale Nistrului. MAEIE. 19.11.2008.
- Reuniunea Troicii COEST UE – Moldova. MAEIE. 21.11.2008.
- Marea Britanie Va Acorda Moldovei un Grant în Valoare de Peste 900 mii Lire Sterline Pentru Reducerea Sărăciei. Infotag. 21.11.2008.
- Comisia Europeană Va Propune Semnarea de către UE a unor Acorduri de Asocierie cu Moldova, Belarus, Georgia, Ucraina, Armenia și Azerbaidjan. EUobserver. 24.11.2008.
- Franco Frattini: Va Contribui la Promovarea Moldovei în Familia Europeană. Infotag. 24.11.2008.
- Întrevedere la MAEIE cu Ambasadorii Țărilor UE Acreditați la Chișinău. MAEIE. 24.11.2008.
- Șefii Misiunilor Diplomatice Cheamă Autoritățile Moldovei să Asigure Democrația Alegerilor. Infotag. 25.11.2008.
- Reuniunea privind Parteneriatul de Mobilitate. MAEIE. 25.11.2008.
- Răspunsul Ministerului Justiției la Declarația Comună a Ambasadorilor UE. Ministerul Justiției. 26.11.2008.
- Discuții Moldo-Polone despre Parteneriatul Estic. MAEIE. 27.11.2008.
- Republica Moldova – o Prioritate pentru Președinția Cehă la UE. MAEIE. 27.11.2008.
- În 2009 Moldova ar Putea Deveni Membră a Comunității Energetice Europene. Infotag. 27.11.2008.

România– Republica Moldova

- MAE Român a Găzduit o Rundă de Consultări cu o Delegație SUA pe Tema Conflictului Transnistrean. NewsIn. 17.11.2008.
- MAEIE Consideră Inacceptabilă Lipsa de Coordonare Privind Desfășurarea în Moldova a Campaniei Electorale pentru Alegerile din România. Info-Prim Neo. 21.11.2008.
- MAE din România Consideră că Cetățenii Români de Peste Hotare Trebuie să se Folosească de Aceleași Drepturi ca și în România. Infotag. 24.11.2008.
- Chișinăul a Reiterat Interesul pentru Dezvoltarea în Continuare a Relațiilor Bilaterale, în Beneficiul Ambelor State. MAEIE. 26.11.2008.
- Ambasadorul României la Chișinău Apreciază că Relațiile Politice Moldo-Române Sunt Foarte Bune. NewsIn. 26.11.2008.
- Tăriceanu și-a Anulat Vizita în Republica Moldova. NewsIn. 27.11.2008.

Rusia – Republica Moldova

- Andrei Neguța a Fost Numit Ambasador al Moldovei în Federația Rusă. Basa-press. 27.11.2008.
- Rusia Nu Planifică să-și Reducă Contingentul de Pacificatori în Transnistria. Infotag. 27.11.2008.

SUA – Republica Moldova

- Întrevederea Prim-ministrului Zinaida Greceanii cu Vicepreședintele Corporației Provoacă Mileniul, John Hewko. Guvernul RM. 20.11.2008.

- Moldova și SUA se Pronunță Pentru Realizarea Proiectului de Reabilitare a Drumurilor. Infotag. 26.11.2008.

Cooperarea Regională

- Marian Lupu: ICE Ajută Moldova să se Integreze Mai Ușor în Spațiul European. Infotag. 18.11.2008.
- Moldova Va Elabora Programul Priorităților Președinției în CSI. Infotag. 19.11.2008.
- Președintele Vladimir Voronin a Amânat Vizita Oficială în Kazahstan pentru Anul 2009. Infotag. 25.11.2008.
- Andrei Stratan: Obiectivele Stabilite de către Președinția Moldovei la ICE au fost realizate. Info-Prim Neo. 27.11.2008.
- Rezoluția Finală a Summitului ICE Desfășurat Chișinău Salută "Progresele Susținute ale Țărilor din Regiune pentru a se Apropia de UE". NewsIn. 28.11.2008.

Conflictul Transnistrean

- Reprezentantul Special al UE și Ministrul Reintegrării au Discutat Perspectivele Reglementării Conflictului Transnistrean. Basa-press. 18.11.2008.
- Kalman Miszei Îndeamnă Participanții la Formatul 5+2 să mai Cedeze din Poziții. Infotag. 18.11.2008.
- UE Dorește să Participe Mai Activ în Soluționarea Conflictului Transnistrean. Infotag. 19.11.2008.
- Transnistria Mizează pe Prietenia și Colaborarea cu Moldova. Infotag. 26.11.2008.
- Șeful Misiunii OSCE și Reprezentantul Ucrainei în Problema Transnistreană au Reiterat Aspirația Comună Privind Reluarea Negocierilor în Formatul „5+2”. Basa-press. 27.11.2008.
- Întrevedere Andrei Stratan - Marc Perrin De Brichambaut, Secretarul General al OSCE. MAEIE. 29.11.2008.

II. OPINII, COMENTARIIL, INTERVIURI

1. Declarație Comună cu Privire la Viitoarele Alegeri Parlamentare în Republica Moldova. 25.11.2008.
2. Ce Presupune o Ipotetică Integrare Europeană? Interviu cu Ambasadorul Eugen Carpov. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 22.11.2008.

3. Nicu Popescu: Calitatea Relațiilor dintre Moldova și SUA sau dintre Moldova și UE Va Depinde de Calitatea Reformelor din Moldova. Timpul. 21.11.2008.
4. Iurie Leancă, Vicepreședinte APE: „Suntem „Sortiți” să Avem Niște Relații Civilizate cu România”. Timpul. 01.12.2008.
5. Experții despre Nota Verbală a MAEIE, din 26 noiembrie 2008, Adresată MAE Român. Timpul. 27.11.2008.
6. Reuniunea Anuală a OSCE și Așteptările Republicii Moldova. Interviu cu Andrei Sratan, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 19.11.2008.
7. Transnistria: Între „Wishful Thinking” la Chișinău și Strategie cu Bătăie Lungă la Moscova. Iulian Chifu. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 17.11.2008.
8. Cum se Explică Absența Oricărei Referințe la Transnistria în Comunicatele de După Întrevederea Voronin-Putin? Eugen Revenco. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 18.11.2008.
9. Mats Aberg, Ambasadorul Suediei în România și Republica Moldova: Prin Parteneriatul Estic Putem Determina ca Relația dintre UE și Moldova să se Consolideze. NewsIn. 23.11.2008.
10. Parteneriatul Estic ca Instrument de Integrare Europeană a Moldovei. Jasek Saryusz Wolski, Comisia de Politică Externă a Parlamentului European. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 24.11.2008.
11. Conceptele de „Politică de Vecinătate” (UE) și „Vecinătate Apropiată” (Rusia) se Află în Regim de Confruntare în Regiunea Mării Negre. Dan Dungaciu. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 21.11.2008.
12. Perspectivele Cooperării Regionale în Bazinul Mării Negre. „Punct și de la capăt”. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 23.11.2008.
13. Recentele Alegeri din Statele Unite Nu Vor Afecta Finanțarea Programului Provocărilor Mileniului. Radu Benea. Radio Europa Liberă. 19.11.2008.
14. Conflictul Transnistrean - Relație Interumană (Dimensiunea Psihologică). Analiză de Natalia Corobcă-Ianusevici, Coordonator de Programe APE. 27.11.2008.

I. ȘTIRI PE SCURT

17 noiembrie	La Berlin au avut loc consultări politice moldo-germane, la care au participat oficiali ai MAEIE a RM, Cancelariei Federale a Germaniei, Ministerului Federal al Afacerilor Externe, precum și cu reprezentanți ai Ministerului Federal de Interne
18 noiembrie	La Chișinău s-a desfășurat sesiunea Adunării Parlamentare a Inițiativei Central Europene
18 noiembrie	Vizita de lucru la Chișinău a dlui John HEWKO, Vicepreședinte al Corporației Provocările Mileniului din Statele Unite
18 noiembrie	Vizita în Republica Moldova a dlui Hugues Mingarelli, Vicedirector General al Directoratului General pentru Relații Externe al Comisiei Europene
20 noiembrie	Reuniunea Troicii COEST Uniunea Europeană – Moldova
24 noiembrie	La MAEIE a avut loc reuniunea de lucru cu Ambasadorii țărilor Uniunii Europene acreditați în Republica Moldova.
27 noiembrie	La Chișinău s-a desfășurat reuniunea Miniștrilor Afacerilor Externe ai statelor membre ale Inițiativei Central Europene
28 noiembrie	La Chișinău a avut loc reuniunea Șefilor de Guverne ai Statelor Inițiativei Central Europene (ICE)
29 noiembrie	Vizita de lucru în Moldova a Secretarului General al OSCE, Ambasadorul Marc Perrin De Brichambaut

Integrarea Europeană

- **Implementarea PAUEM Nu a Influențat Pozitiv Situația Mass-Media din Moldova. Info-Prim Neo. 17.11.2008.**

Implementarea Planului de acțiuni Uniunea Europeană – Moldova (PAUEM) nu a avut practic nici o influență pozitivă asupra situației mass-media din R. Moldova. La această concluzie au ajuns autorii studiului „Evoluția libertăților mass-media în contextul implementării PAUEM”, lansat luni, 17 noiembrie, la Chișinău. Studiul „Evoluția libertăților mass-media în contextul implementării PAUEM” a fost realizat în cadrul proiectului „Relațiile Moldova-UE – îmbunătățirea informării și dezbaterii publice asupra principalelor evoluții”, implementat de Asociația pentru Democrație Participativă „Adept” și finanțat de Fundația Soros Moldova.

- **Fonduri Substanțiale Acordă Donatorii Externi Pentru Îmbunătățirea Infrastructurii Moldovei. Deca-press. 18.11.2008.**

Începând cu anul 2009 vor fi lansate un sir de proiecte de infrastructura, pentru care partenerii de dezvoltare a R. Moldova au acordat acoperire financiară. Potrivit Ministerului moldovean al Economiei și Comerțului, Comisia Europeană a acordat pentru proiectele de aprovizionare cu apă

potabila, canalizare, irigare, reabilitarea drumurilor 12,5 mln. euro; Fondul European de Investiții în Vecinătate 12 mln. Euro pentru reabilitarea drumurilor. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Banca Europeană de Investiții a acordat 60 mln. Euro pentru reabilitarea drumurilor și 44,5 mln. Euro pentru reabilitarea Aeroportului Internațional Chișinău, Banca Mondială \$14 mln. pentru proiectul de aprovizionare cu apă și canalizare și \$16 mln. pentru reabilitarea drumurilor; Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei a acordat \$43 mln. pentru construcția locuințelor sociale, aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare și renovarea Spitalului Clinic Republican. De asemenea, pentru prima jumătate a anului 2009, este preconizată semnarea Programului „Corporatia Provocările Mileniului” între Guvernele R. Moldova și SUA, ce prevede alocarea a \$300 mln. pentru proiectele de infrastructura de reabilitare a drumurilor. În același timp, în bugetul de stat pentru anul viitor, pentru proiectele de infrastructura sunt preconizate surse financiare în valoare de peste 550 mln. lei.

- **Kalman Mizsei: UE va Sprijini Moldova ca să Evite Efectele Crizei Financiare Internaționale. Info-Prim Neo. 18.11.2008.**

Uniunea Europeană va sprijini Republica Moldova ca să evite efectele crizei financiare internaționale, a declarat marți, 18 noiembrie, Kalman Mizsei, reprezentantul special al UE pentru Republica Moldova, la deschiderea sesiunii Adunării Parlamentare a ICE, care se desfășoară la Chișinău. UE cooperează asupra acestor subiecte cu Guvernul de la Chișinău. În prezent situația economică a Republicii Moldova este destul de robustă, iar UE va oferi sprijin pentru ca să fie posibil și în continuare promovarea reformelor economice și creșterea investițiilor străine, a declarat oficialul european. Mizsei a mai spus că UE este angajată intens în cooperarea cu Republica Moldova, care este și una din principalele destinații, alături de Palestina, a fondurilor europene în cadrul Politicii Europene de Vecinătate.

- **Retragerea Trupelor Ruse din Moldova a Constituit un Subiect de Discuție la NATO. Deca-press. 18.11.2008.**

Retragerea trupelor ruse din Moldova a făcut obiectul discuțiilor în cadrul Adunării Parlamentare a NATO, care se desfășoară în perioada 14-18 noiembrie în orașul spaniol Valencia. Problema a fost ridicată de cei doi deputați moldoveni prezenți la reuniune – Veaceslav Untila și Iurie Rosca. Ei au propus și au obținut introducerea în textul final al Rezoluției AP NATO „Viitorul relațiilor NATO - Rusia” a unui amendament care obligă Moscova să-și retragă prezența militară ilegală din regiunea transnistreană a Republicii Moldova în viitorul cel mai apropiat.

- **Germania Va Continua să Susțină Aspirațiile Europene ale Moldovei. MAEIE. 18.11.2008.**

La 17 noiembrie, la Berlin au avut loc o serie de consultări cu oficialii ai Cancelariei Federale a Germaniei, Ministerului Federal al Afacerilor Externe, precum și cu reprezentanții ai Ministerului Federal de Interne. Subiectul discuțiilor l-a constituit examinarea stadiului actual al dialogului moldo-comunitar, perspectivele de aprofundare a acestuia, inclusiv prin prisma noilor inițiative ale Uniunii Europene referitoare la regiunea noastră în calitate de instrumente complementare ale Politicii Europene de Vecinătate. Totodată, au fost abordate aspecte ale implementării de către statele membre ale UE a prevederilor Acordului de facilitare a vizelor și readmisiei, intrat în vigoare pentru Republica Moldova începând cu 1 ianuarie curent. <http://www.mfa.gov.md/noutati/3953/>

- **Comisia Europeană Lansează Noi Inițiative de Consolidare a Încrederii Între Ambele Maluri ale Nistrului. MAEIE. 19.11.2008.**

La 18 noiembrie, dl Andrei Stratan, Viceprim-ministru, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, a avut o întrevedere cu dl Hugues Mingarelli, Vicedirector General al Directoratului General pentru Relații Externe al Comisiei Europene, la care au participat dna Hilde Hardeman, Șeful Unității Ucraina, Belarus și Moldova, și dl Kalman Mizsei, Reprezentant Special al Uniunii Europene pentru Republica Moldova. Subiectele principale ale discuției au vizat relațiile țării noastre cu UE și implicarea Uniunii Europene în soluționarea conflictului transnistrean. Dl H. Mingarelli a subliniat că Uniunea Europeană își dorește o participare mult mai eficientă și mai activă în soluționarea conflictului transnistrean și a anunțat despre un set de măsuri cu caracter social-economic elaborate de către Comisia Europeană în vederea consolidării încrederii între ambele maluri ale Nistrului.

<http://www.mfa.gov.md/noutati/3956/>

- **Reuniunea Troicii COEST UE – Moldova. MAEIE. 21.11.2008.**

La 20 noiembrie, la Bruxelles a avut loc Reuniunea Troicii COEST Uniunea Europeană – Republica Moldova. În cadrul Reuniunii au fost discutate evoluțiile în procesul de implementare a reformelor interne în țara noastră în conformitate cu obiectivele și prioritățile viitorului relațiilor RM—UE. Comisia Europeană a informat că se definitivează proiectul mandatului de negocieri care urmează a fi prezentat statelor membre ale UE pentru examinare la începutul lunii decembrie 2008. Cu referire la problematica transnistreană delegația europeană a reiterat angajamentul Uniunii Europene pentru acordarea asistenței necesare Republicii Moldova în vederea implementării măsurilor de consolidare a încrederii între malurile Nistrului. Părțile au reconfirmat importanța formatului 5+2, iar Comisia Europeană a salutat solicitarea Republicii Moldova de a extinde mandatul Misiunii EUBAM, subiect care urmează să fie abordat în cadrul Reuniunii Trilaterale RM—UE—Ucraina ce va avea loc la mijlocul lunii decembrie curent. <http://www.mfa.gov.md/noutati/3978/>

- **Marea Britanie Va Acorda Moldovei un Grant în Valoare de Peste 900 mii Lire Sterline**

**Pentru Reducerea Sărăciei. Infotag.
21.11.2008.**

Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord va acorda R. Moldova un grant în valoare de 926 mii lire sterline (peste \$1,37 mln). Acordul de transmitere a grantului a fost semnat joi, 20 noiembrie, de către ministrul Finanțelor, Mariana Durleșteanu și de către Melanie Marlett, director de țară al Băncii Mondiale pentru Moldova. Împrumutul nerambursabil este destinat co-finanțării celui de-al doilea credit pentru susținerea reducerii sărăciei în R.Moldova, în baza Acordului de Finanțare din 2 iunie 2008. Grantul va fi acordat prin intermediul Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (AID) din cadrul Băncii Mondiale.

• **Comisia Europeana Va Propune Semnarea de catre UE a unor Acorduri de Asociere cu Moldova, Belarus, Georgia, Ucraina, Armenia si Azerbaidjan. EUobserver. 24.11.2008.**

Comisia Europeana va propune in curand, semnarea de catre Uniunea Europeana, a unor acorduri de asociere cu sase state post-sovietice si anume - Republica Moldova, Belarus, Georgia, Ucraina, Armenia si Azerbaidjan. De asemenea CE va propune „recunoasterea identitatii si aspiratiei europene a acestor tari”, titreaza publicatia electronica ‘Euobserver’. Potrivit sursei citate, acest lucru este mentionat in proiectul comunicatului Comisiei Europene catre Parlamentul European si Consiliul UE privind Parteneriatul Estic. Potrivit documentului, noile acorduri vor fi similare celor semnate cu Polonia si Lituania in 2004, dar nu vor contine promisiuni privind aderarea la UE. In document se arata ca Parteneriatul Estic va contine un plan de masuri, indreptate spre un semnal clar si durabil de solidaritate cu UE si crearea avantajelor palpabile si recunoscute de catre cetatenii tarilor-partenere. Aceste masuri trebuie sa includa crearea unei zone de liber schimb, similara cu zona economica, existenta in prezent intre UE si Islanda, Norvegia si Lichtenshtein. Pentru crearea unei astfel de zone, tarile vor trebui sa implementeze aquis-ului comunitar. Parteneriatul Estic va prevedea introducerea regimului fara vize cu cele sase state in perspectiva indelungata prin reducerea treptata a perioadei de eliberare a vizelor si crearea centrelor comune pentru eliberarea vizelor.
<http://euobserver.com/24/27167>

• **Franco Frattini: Va Contribui la Promovarea Moldovei în Familia Europeană. Infotag.
24.11.2008.**

Italia va contribui la promovarea Moldovei în familia europeană, a declarat ministrul afacerilor externe al Italiei, Franco Frattini, luni, 24 noiembrie, în cadrul inaugurării oficiale a cancelariei diplomatice a ambasadei Italiei în Moldova. Ministrul italian a menționat că "scopul deschiderii reprezentanței constă nu în satisfacerea intereselor guvernului, ci pentru comoditatea cetățenilor". "Noi prevedem că reprezentanța va prelucra lunar peste o mie de adresări. Primirea cererilor pentru vize va începe la 2 ianuarie 2009. Cei care dețin deja un post de lucru în Italia sau care au invitație din partea angajatorului italian, vor avea priorități de examinare a cererilor de angajare", a comunicat Frattini. Potrivit ministrului, de la începutul anului 20 mii de cetățeni ai Moldovei au obținut vize la ambasada Italiei la București, iar pînă la sfîrșitul anului acest număr poate crește simțitor. De asemenea, Franco Frattini a remarcat că Italia susține Republica Moldova în eforturile de semnare a unui Acordul de asociere cu UE. Referindu-se la perspectivele reglementării transnistrene, Ministrul Afacerilor Externe al Italiei a reiterat sprijinul plenar al țării sale pentru eforturile Republicii Moldova de reintegrare teritorială prin soluționarea politică a problemei transnistrene.
<http://www.mfa.gov.md/noutati/472407/>

• **Întrevedere la MAEIE cu Ambasadorii Țărilor UE Acreditați la Chișinău. MAEIE.
24.11.2008.**

La 24 noiembrie, la MAEIE a avut o întrevedere de lucru cu Ambasadorii țărilor Uniunii Europene acreditați în Republica Moldova. Subiectul principal al discuției a vizat procesul de implementare a Acordului privind facilitarea regimului de vize semnat între RM și UE. Părțile au făcut un schimb deschis de opinii despre situația la zi în acest domeniu, s-au referit la dificultățile întâmpinate în implementarea Acordului și au formulat propuneri pentru perfecționarea mecanismului de perfectare a vizelor pentru cetățenii moldoveni. Cu titlu concret, partea moldovenească a rugat să fie examinate detaliat cazurile speciale privind solicitarea adițională de acte care nu sunt prevăzute de Acordul RM-UE. În opinia oficialului moldovean, asemenea solicitări nu sunt întotdeauna justificate și creează cetățenilor moldoveni dificultăți suplimentare și inutile în procesul de obținere a vizelor. În scopul lichidării acestor și altor disensiuni și bariere

artificiale, s-a convenit ca în timpul apropiat să fie organizată o ședință comună cu participarea funcționarilor consulari din cadrul Ambasadelor UE și a funcționarilor Departamentului Afaceri Consulare al MAEIE.
<http://www.mfa.gov.md/noutati/472402/>

- **Șefii Misiunilor Diplomatice Cheamă Autoritățile Moldovei să Asigure Democrația Alegerilor. Infotag. 25.11.2008.**

Șefii Misiunilor statelor membre ale Uniunii Europene, Delegația Comisiei Europene și Biroul Reprezentantului Special al Uniunii Europene cu reședința în Republica Moldova cheamă autoritățile Moldovei "să asigure desfășurarea viitoarelor alegeri parlamentare în conformitate cu standardele internaționale pentru alegeri democratice". În declarația comună se subliniază "importanța garantării deplinului respect al principiului pluralismului politic, inclusiv competiția între partide și candidați, precum și a ideilor al căror scop este de a proteja la maximum opțiunile alegătorului". Autorii declarației fac apel la autorități "să ia în considerație în mod corespunzător recomandările prezentate de Misiunea de Observare a Alegerilor efectuată de OSCE/ODIHR în 2005 și recenta recomandare a Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei cât și jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului".

- **Reuniunea privind Parteneriatul de Mobilitate. MAEIE. 25.11.2008.**

La 25 noiembrie, la Chișinău, a avut loc cea de-a doua Reuniune a Platformei de Cooperare a Parteneriatului de Mobilitate RM—UE, la care au participat reprezentanți ai instituțiilor naționale și ai statelor membre implicate în Parteneriatul de Mobilitate cu Republica Moldova. Experții din statele membre UE au prezentat detaliat și au coordonat cu reprezentanții instituțiilor naționale modalitatea de conlucrare și implementare a propunerilor de proiecte menționate în Declarația Comună privind Parteneriatul de Mobilitate RM—UE. Pe parcursul discuțiilor, partea europeană a fost informată despre instituirea Comitetului de monitorizare a implementării Parteneriatului de Mobilitate RM—UE. La finele reuniunii, a fost convenită organizarea următoarei Platforme de Cooperare pe parcursul trimestrului I al anului viitor, cât și elaborarea unui raport pentru anul 2008 privind realizările în domeniul Parteneriatului de Mobilitate RM—UE.
<http://www.mfa.gov.md/noutati/472410/>

- **Răspunsul Ministerului Justiției la Declarația Comună a Ambasadorilor UE. Ministerul Justiției. 26.11.2008.**

Ministerul Justiției a luat act de declarația comună, difuzată la 25 noiembrie 2008, semnată de șefii misiunilor diplomatice la Chișinău ale statelor membre ale Uniunii Europene, a Delegației Comisiei Europene și a Biroului Reprezentantului Special al Uniunii Europene cu reședința în Republica Moldova. În legătură cu aceasta, ținem să reiterăm angajamentul ferm al Ministerului Justiției de a contribui la asigurarea regulilor de joc echitabile în cadrul procesului electoral și la desfășurarea unor alegeri corecte, libere și democratice, pentru a garanta respectul pluralismului politic și a nu afecta competiția echitabilă între diverși concurenți electorali. Considerăm că principiul legalității trebuie să stea la baza oricărui act procedural, astfel încât procedurile de înregistrare nu trebuie să se desfășoare în detrimentul aplicării consecvente a prevederilor legale. În același timp, Ministerul Justiției și-a exprimat preocuparea față de tendințele de escaladare a polemicilor publice legate de desfășurarea procedurilor de înregistrare a partidelor politice în curs și de presiunile mediatice la care este supus în acest context. www.justice.gov.md

- **Discuții Moldo-Polone despre Parteneriatul Estic. MAEIE. 27.11.2008.**

La 27 noiembrie, la MAEIE a avut o întrevedere de lucru cu delegația MAE al Poloniei, condusă de dna Grazyna Maria Bernatowicz, Subsecretar de Stat al MAE, aflată la Chișinău cu ocazia participării la Summit-ul statelor Inițiativei Central-Europene. Subiectul central al discuției l-a constituit inițiativa polono-suedeză în cadrul UE. Partea moldovenească s-a interesat despre viziunea Poloniei referitor la perspectivele Parteneriatului Estic. Oficialul polonez a oferit detalii privind inițiativa respectivă, remarcând rolul pe care îl vor avea consultările politice moldo-poloneze preconizate să aibă loc pe data de 9 decembrie 2008, la Varșovia.

- **Republica Moldova – o Prioritate pentru Președinția Cehă la UE. MAEIE. 27.11.2008.**

La 27 noiembrie, la MAEIE a avut loc o întrevedere de lucru cu delegația MAE al Republicii Ceha, condusă de dna Helena Bambasova, Viceministru al Afacerilor Externe, care se află la Chișinău cu ocazia participării la Summit-ul statelor Inițiativei Central-Europene. Viceministrul H. Bambasova a făcut o

scurtă prezentare a activităților planificate pentru prima jumătate a anului 2009, când Cehia va deține Președinția Uniunii Europene, menționând că dezvoltarea relațiilor cu Republica Moldova reprezintă nu numai o prioritate a politicii externe a Cehiei, dar și una din prioritățile Președinției Cehiei a UE prin prisma politicii regionale.

- **În 2009 Moldova ar Putea Deveni Membră a Comunității Energetice Europene. Infotag. 27.11.2008.**

Uniunea Europeană speră ca deja în anul 2009 Ucraina și Moldova vor adera la Comunitatea Energetică Europeană (CEE), a declarat miercuri, 26 noiembrie, Comisarul european pentru energetică, Andris Piebalgs, după încheierea de la Viena a noii runde de negocieri pentru aderarea la Tratat. "Negocierile au demonstrat că vom putea înainta rapid și, posibil deja în 2009 negocierile să se încheie cu succes", a spus comisarul european. Delegația Republicii Moldova în frunte cu viceministrul Economiei și Comerțului Tudor Copaci a participat miercuri, 26 noiembrie, la Viena, la o nouă rundă de negocieri privind aderarea țării noastre la Tratatul Comunității Energetice.

**La 25 octombrie 2005, Uniunea Europeană, precum și Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Macedonia, România, Serbia și Muntenegru, Kosovo au semnat la Atena Acordul de constituire a Comunității Energetice a țărilor din Europa de Sud-Est, denumit acum ECT. Documentul a intrat în vigoare pe 1 iulie 2006 și prevede aplicarea treptată în țările regiunii a legislației UE în domeniul energiei electrice, al gazelor naturale, al concurenței, al securității livrărilor, al protecției investițiilor și în domeniul utilizării surselor de energie renovabile. Constituirea pieței energetice integrate a regiunii reprezintă una dintre cele mai ample inițiative ale UE și unul dintre cele mai costisitoare proiecte ale Băncii Mondiale din ultimii ani, pentru a cărui implementare s-au alocat în total circa \$1 mlrd. Programul urmărește coordonarea activităților în domeniul energetic, facilitarea comerțului cu agenți energetici în țările regiunii, asigurarea neîntreruptă a țărilor membre cu energie electrică, reducerea costurilor și dezvoltarea economiei. Țările care au semnat acordul și cele din UE sînt obligate să deschidă piețele naționale de energie și gaze naturale pentru companii din exterior, iar din 1 ianuarie 2015 să le liberalizeze și pentru consumatorii cu amănuntul. Moldova care importă două treimi din energia electrică consumată, s-a declarat interesată să adere la ECT*

și a trimis solicitarea de acceptare ca membru cu drepturi depline pe 19 ianuarie 2007. În prezent, însă, Moldova are statut de observator.

România – Republica Moldova

- **MAE Român a Găzduit o Rundă de Consultări cu o Delegație SUA pe Tema Conflictului Transnistrean. NewsIn. 17.11.2008.**

David Merkel, adjunctul asistentului secretarului de stat al SUA pentru afaceri europene și euro-asiatice, și secretarul de stat din MAE Răduța Matache au reafirmat luni, 17 noiembrie, la București sprijinul pentru soluționarea conflictului transnistrean în cadrul formatului consacrat de negocieri 5 plus 2. David Merkel, adjunctul asistentului secretarului de stat al SUA pentru afaceri europene și euro-asiatice, s-a aflat la 17 noiembrie la București, unde a participat la o rundă de consultări pe tema perspectivelor soluționării diferendului transnistrean, informează un comunicat al Ministerului de Externe. Delegația MAE care a participat la discuții a fost condusă de Răduța Matache, secretar de stat pentru afaceri europene. "Cele două delegații au reafirmat sprijinul pentru soluționarea conflictului transnistrean în cadrul formatului consacrat de negocieri '5 plus 2' și pentru activitatea grupurilor de lucru privind măsurile de creștere a încrederii între cele două maluri ale Nistrului", se arată în documentul MAE. Aceasta a fost prima vizită la București a adjunctului asistentului secretarului de stat al SUA pentru afaceri europene și euro-asiatice, care este și reprezentantul SUA în cadrul formatului de negocieri pe problematica transnistreană. Formatul "5 plus 2" este alcătuit din R. Moldova și Transnistria, ca părți implicate, mediatorii – Rusia, Ucraina și OSCE, observatorii – UE și SUA.

- **MAEIE Consideră Inacceptabilă Lipsa de Coordonare Privind Desfășurarea în Moldova a Campaniei Electorale pentru Alegerile din România. Info-Prtim Neo. 21.11.2008.**

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a difuzat vineri, 21 noiembrie, un comunicat de presă în care se arată nedumerit de lipsa unei coordonări prealabile cu autoritățile centrale moldovenești privind desfășurarea pe teritoriul R. Moldova a campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din România. Ministerul califică acest fapt ca fiind inacceptabil și consideră necesară invocarea aplicabilității teritoriale a prevederilor

electorale ale României, se spune în comunicat.
<http://www.mfa.gov.md/noutati/3995/>

- **MAE din România Consideră că Cetățenii Români de Peste Hotare Trebuie să se Folosească de Aceleași Drepturi ca și în România. Infotag. 24.11.2008.**

Ministerul Afacerilor Externe al României consideră că "cetățenii români cu domiciliul sau reședința în străinătate au aceleași drepturi cu cetățenii români domiciliați în România, respectiv dreptul de a alege și de a fi aleși". Despre aceasta se spune în comunicatul MAE al României referitor la participarea la alegerile parlamentare din România la 30 noiembrie a cetățenilor români care locuiesc în Republica Moldova. MAE al României precizează că aceasta este "un exercițiu democratic firesc din partea competitorilor electorali, care se derulează și în alte țări în care trăiesc un număr important de cetățeni români, cum sunt Italia, Spania sau SUA". Declarația MAE al României a fost lansată ca răspuns la poziția Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) din Republica Moldova, care vineri, 21 noiembrie, și-a exprimat nedumerirea față de campania electorală din Moldova a unor candidați pentru postul de deputat în parlamentul român.

- **Chișinăul a Reiterat Interesul pentru Dezvoltarea în Continuare a Relațiilor Bilaterale, în Beneficul Ambelor State. MAEIE. 26.11.2008.**

La 26 noiembrie, la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a fost convocat reprezentantul Ambasadei României în Republica Moldova, căruia i s-a transmis o Notă Verbală a MAEIE adresată MAE al României cu următorul conținut. MAEIE a solicitat MAE al României și Ambasadei României în Republica Moldova utilizarea prevederilor, normelor și standardelor europene, precum și să încurajeze utilizarea unui limbaj diplomatic care să nu lase loc pentru interpretări eronate sau care ar da motive de a specula pe baza unor sau altor declarații care ar putea afecta dialogul și relațiile moldo-române. Autoritățile Republicii Moldova vor întreprinde toate măsurile necesare pentru a nu admite o astfel de situație și își reiterează interesul pentru dezvoltarea în continuare a relațiilor bilaterale, în beneficiul ambelor state și popoare.
<http://www.mfa.gov.md/noutati/472418/>

- **Ambasadorul României la Chișinău Apreciază că Relațiile Politice Moldo-Române Sunt Foarte Bune. NewsIn. 26.11.2008.**

Relațiile politice moldo-române sunt foarte bune, cele comerciale sunt în continuă ascensiune, iar cele la nivelul societății sunt excelente și foarte strânse, a declarat ambasadorul României la Chișinău, Filip Teodorescu, după ce MAE moldovean avertizase în privința unor declarații provocatoare. În cadrul unei conferințe de presă organizate tradițional de ambasada României la Chișinău în ajunul Zilei Naționale a României, 1 decembrie, Teodorescu a spus că Bucureștiul continuă să acorde o importanță deosebită dezvoltării relațiilor cu Republica Moldova, aceasta fiind o prioritate a politicii externe a României. "Noi sprijinim exercițiul de reformă și avansare către UE a Republicii Moldova și vom acționa în continuare pentru ca cetățenii moldoveni să se bucure de beneficiile apropierei de UE", a spus Teodorescu. El a subliniat că Bucureștiul acordă o importanță deosebită păstrării limbii, obiceiurilor, tradițiilor etnicilor români din alte state. Referindu-se la subiectul controversat al deschiderii a două noi consulate române în nordul și sudul Republicii Moldova, Teodorescu a spus că Bucureștiul în continuare dorește deschiderea acestor consulate și este în așteptarea unui răspuns pozitiv de la autoritățile moldovene. Potrivit lui, presiunea asupra consulatului român la Chișinău este extrem de mare, aici procesându-se cotidian 700 de vize, ceea ce înseamnă un flux de 1.400 de persoane pe zi care depun actele sau ridică pașapoartele cu viză. În ceea ce privește Convenția de mic trafic la frontiera moldo-română - un alt document care a generat controverse importante anul acesta - documentul este, potrivit lui Teodorescu, "o facilitate pe care UE o acordă pentru statele din vecinătatea sa". România a transmis în martie proiectul acestei Convenții Chișinăului și "așteaptă în continuare un răspuns, în speranța că aceasta va fi semnată cât mai repede", după cum a declarat Teodorescu.

- **Tăriceanu și-a Anulat Vizita în Republica Moldova. NewsIn. 27.11.2008.**

Premierul Tăriceanu a declarat joi, 27 noiembrie, că nu va mai merge vineri în Republica Moldova, spunând că motivul este dezbaterea electorală televizată, care va avea loc vineri seara, 28 noiembrie, la postul public de televiziune. Evenimentul are loc după ce Ministerul de Externe de la Chișinău l-a convocat miercuri pe un reprezentant al Ambasadei României pentru a-i înmâna o Notă verbală în care Bucureștiul este

avertizat să evite declarațiile provocatoare cu privire la statalitatea, suveranitatea și integritatea țării vecine. "Autoritățile Republicii Moldova dispun de informații privind posibile încercări de provocări care ar putea avea loc în următoarele zile, având drept pretext declarații publice cu tentă de insinuări la statalitatea, suveranitatea și integritatea teritorială a țării noastre, în scopul de a tensiona relațiile moldo-române", începe documentul, prezentat într-un comunicat publicat pe site-ul ministerului moldovean.

Rusia – Republica Moldova

- **Andrei Neaguța a Fost Numit Ambasador al Moldovei în Federația Rusă. Basa-press. 27.11.2008.**

Andrei Neaguța a fost rechemat din funcția de Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei și a fost numit în funcția de ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al R. Moldova în Federația Rusă. Cabinetul de miniștri a aprobat un proiect de hotărâre în acest sens în cadrul ședinței din la 26 noiembrie. În același timp, Guvernul a mai aprobat un proiect de hotărâre prin care viceministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Eugenia Chistruga, a fost numită în funcția de Reprezentant Permanent al R. Moldova pe lângă Consiliul Europei.

- **Rusia Nu Planifică să-și Reducă Contingentul de Pacificatori în Transnistria. Infotag. 27.11.2008.**

Rusia nu planifică să-și reducă contingentul de pacificatori în Transnistria, a declarat comandantul pacificatorilor ruși, colonelul Anatolii Zverev. Zverev a spus că Rusia și în continuare va face tot posibilul pentru a menține pacea pe teritoriul Transnistriei. Comandantul forțelor pacificatoare a făcut această declarație pentru jurnaliști după întrevederea de miercuri, 26 noiembrie, cu comandantul suprem al trupelor terestre ruse, generalul Vladimir Boldîrev, care miercuri a vizitat postul și reședința forțelor pacificatoare din Tighina, amplasat pe malul drept al Nistrului și se supune juridic autorităților autoproclamatei Republici Moldovenești Nistrene (RMN). Generalul Boldîrev se află în Transnistria pentru a inspecta Contingentul militar limitat rus de pe malul stîng al Nistrului.

SUA – Republica Moldova

- **Întrevederea Prim-ministrului Zinaida Greceanii cu Vicepreședintele Corporației**

Provocările Mileniului, John Hewko.

Guvernul RM. 20.11.2008.

Prim-ministrul Zinaida Greceanii și vicepreședintele Corporației Provocările Mileniului (CPM), John Hewko, responsabil de Departamentul pentru elaborarea programelor Compact, au semnat la 20 noiembrie un Memorandum de înțelegere privind acordarea de suport în lansarea Programului Compact. Valoarea totală a împrumutului nerambursabil este de 11.9 milioane de dolari, acesta fiind destinat realizării studiilor de fezabilitate, tehnice, de mediu și sociale pentru proiectele investiționale ale Programului Compact, de reabilitare a drumurilor naționale și de tranziție la o agricultură performantă. Progresele Republicii Moldova în combaterea traficului de ființe umane, realizarea Programului Preliminar de Țară cu un buget de 24,7 milioane de dolari, administrat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), precum și angajamentul ferm în vederea realizării Programului Compact ar putea duce la aprobarea acestuia în toamna anului 2009 de către Consiliul de directori al CPM. Programul „Provocările Mileniului” a fost creat de Congresul SUA în anul 2004, la inițiativa Președintelui George W. Bush. El prevede acordarea de ajutor financiar substanțial statelor cu venituri reduse pe cap de locuitor pentru dezvoltarea economică.

- **Moldova și SUA se Pronunță Pentru Realizarea Proiectului de Reabilitare a Drumurilor. Infotag. 26.11.2008.**

Realizarea proiectului de reabilitare a drumurilor pe teritoriul întregii Moldove va contribui la dinamizarea economiei și îmbunătățirea condițiilor de trai și a circulației libere a persoanelor de pe ambele maluri ale Nistrului. Aceste probleme au fost discutate marți, 25 noiembrie, în cadrul întrevederii ministrului reintegrării Vasilii Șova cu Ambasadorul Statelor Unite ale Americii, Asif Chaudhry. Oficialii au discutat perspectivele de realizare a proiectului de reabilitare a drumurilor, finanțat de Guvernul SUA în cadrul programului "Corporația Provocările Mileniului". Luni, 24 noiembrie, diplomatul american a fost la Tiraspol și a discutat cu conducerea Transnistriei problemele referitoare la reabilitarea porțiunilor de drum de pe teritoriul regiunii. Liderul de la Tiraspol Igor Smirnov a declarat pentru ambasadorul american că va accepta proiectul reconstrucției autostrăzilor, doar dacă problemele vor fi soluționate direct, fără intermediul Moldovei. Proiectul de reconstrucție a două sectoare

ale Coridorului internațional Platonovo - Dubăsari și Bîcioc - Gura-Bîcului de pe teritoriul regiunii, a fost propus Moldovei în cadrul programului american "Provocările Mileniului". Proiectul de reabilitare a drumurilor include cinci trasee din trei zone ale țării, inclusiv Transnistria, lungimea totală a drumurilor fiind de peste 500 km: Bălți-Criva, Sărăteni-Soroca-Unguri, Comrat-Giurgiulești, Chișinău-Dubăsari-Goeni-frontiera cu Ucraina și Chișinău- Gura-Bîcului -Tiraspol- frontiera cu Ucraina.

Cooperarea Regională

- **Marian Lupu: ICE Ajută Moldova să se Integreze Mai Ușor în Spațiul European.** Infotag. 18.11.2008.

Inițiativa Central Europeană (ICE) joacă un rol important în procesul de integrare a Republicii Moldova în spațiul european, a declarat speakerului Marian Lupu la deschiderea sesiunii Adunării Parlamentare a ICE "Rolul parlamentelor naționale în procesul de integrare europeană", care a avut loc la 18 noiembrie, la Chișinău. "De asemenea, ICE are rolul de a acorda ajutor statelor-candidate în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Toți știu că obiectivul major al R. Moldova este integrarea în UE și noi depunem toate eforturile atât în plan intern, cât și extern, pentru atingerea acestui obiectiv", a spus Lupu.

- **Moldova Va Elabora Programul Priorităților Președinției în CSI.** Infotag. 19.11.2008.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, în colaborare cu alte ministere, va elabora program al priorităților președinției Republicii Moldova în CSI în 2009. Această sarcină a fost trasată de către președintele Vladimir Voronin. Șeful statului a subliniat că "programul va include intensificarea cooperării în domeniile energetic, al transporturilor, consolidarea parteneriatului economic, organizarea Anului Tineretului în spațiul Comunității". "Proiectul respectiv de program urmează să ia în calcul opțiunile anunțate ale CSI pentru anul 2009 și să fie coordonat cu Secretariatul Executiv al CSI", a menționat președintele, pronunțându-se pentru crearea unei comisii naționale în acest sens.

- **Președintele Vladimir Voronin a Amânat Vizita Oficială în Kazahstan pentru Anul 2009.** Infotag. 25.11.2008.

Președintele Vladimir Voronin a amânat vizita oficială în Kazahstan programată pentru 25 noiembrie 2008. Serviciul de presă al președintelui

nu a comentat cauzele amânării vizitei, menționând că "despre această vizită nu a fost emis un comunicat oficial". Mass-media din Kazahstan nu cunosc motivul amânării vizitei, Astana fiind pregătită de primirea președintelui. În același timp, toate detaliile programului vizitei au fost aprobate, iar luni președintele Kazahstanului, Nursultan Nazarbaev, a primit o scrisoare de la președintele Moldovei Vladimir Voronin, cu cererea de a amâna vizita pentru o perioadă mai târzie. "În Republica Moldova se acordă o mare importanță dezvoltării și aprofundării relațiilor de prietenie și colaborare. Spre regret, trebuie să Vă comunic că anumite premise importante necesită prezența mea în țară în timpul apropiat. Astfel, rog să se examineze posibilitatea amânării vizitei oficiale la Astana pentru prima jumătate a anului 2009", se spune în scrisoarea șefului statului moldav.

- **Andrei Stratan: Obiectivele Stabilite de către Președinția Moldovei la ICE au fost realizate.** Info-Prim Neo. 27.11.2008.

„Constat cu un pronunțat sentiment de satisfacție că prioritățile și obiectivele ambițioase stabilite de către Președinția R. Moldova la Inițiativa Central-Europeană (ICE) au fost realizate”, a declarat joi, 27 noiembrie, vicepremierul Andrei Stratan, în deschiderea reuniunii miniștrilor afacerilor externe, la Chișinău. Reuniunea anticipează summitul șefilor de guverne ai țărilor membre ale ICE, care se va desfășura vineri, 28 noiembrie. Printre cele mai importante evenimente care au avut loc pe parcursul Președinției Moldovei, Stratan a menționat consultările ICE-UE, aprobarea de către Comitetul Coordonatorilor Naționali a circa 100 de proiecte de interes comun, reuniunile de la Chișinău a miniștrilor transporturilor, agriculturii, turismului și masa rotundă a miniștrilor economiei etc. "Toate eforturile și activitățile au oferit țărilor ICE posibilitatea intensificării implicării în procesele regionale și au contribuit, cu siguranță, la avansarea statelor care nu sunt membre ale UE în procesele de integrare europeană”, a spus Stratan.

- **Rezoluția Finală a Summitului ICE Desfășurat Chișinău Salută "Progresele Susținute ale Țărilor din Regiune pentru a se Apropia de UE".** NewsIn. 28.11.2008.

La summitul de la Chișinău al primilor-miniștri din ICE, organizație din care fac parte 18 țări membre, au participat, cu excepția gazdei, patru prim-miniștri. Majoritatea țărilor au fost reprezentate la nivelul miniștrilor sau miniștrilor adjuncți de externe, iar

câteva state și-au delegat chiar la reuniune ambasadorii acreditați pentru Republica Moldova. România urmează să preia pentru anul 2009 președinția organizației de la Republica Moldova, dar cu toate acestea, premierul român, Călin Popescu-Tăriceanu, a declinat invitația de a participa la summit, motivându-și absența prin importanța participării la o dezbatere televizată la București în seara zilei de vineri, care încheie campania electorală din România. Lazăr Comănescu, cel care a condus delegația română la reuniune, a salutat în discursul său progresul pe care Republica Moldova l-a obținut pe calea reformelor și a apropierei de UE. "Republica Moldova trebuie să beneficieze de un nou acord cu UE similar celor oferite țărilor din Balcani", a spus Lazăr Comănescu. Rezoluția finală a summitului ICE desfășurat vineri la Chișinău salută "progresele susținute ale țărilor din regiune pentru a se apropia de Uniunea Europeană". De asemenea, statele membre ICE au subliniat prin rezoluția finală nevoia unei cooperări mai strânse între UE și Republica Moldova prin semnarea unui acord îmbunătățit și mai ambițios, ajustat la aspirațiile europene ale țării. Participanții au încurajat și țările din Balcanii de Vest să ia în considerare adoptarea unui regim de ridicare a vizelor pentru țările din regiune. Statele ICE au salutat, de asemenea, și "pregătirea Parteneriatului Estic, pe care îl consideră un instrument important, alături de alte inițiative precum Sinergia Mării Negre, pentru o cooperare politică și economică mai apropiată între UE și țările din Caucaz și Europa de Est", cât și pentru susținerea reformelor din regiune. În plus, în rezoluția finală a fost reiterată importanța rolului ICE de a apropia statele non-UE din organizație de îndeplinirea aspirațiilor lor europene. Președinția Republicii Moldova a fost apreciată ca fiind una "dinamică", mai ales prin organizarea a numeroase evenimente, iar statele membre și-au prezentat susținerea pentru viitoare președinție română, cu care vor colabora pe deplin.

<http://www.newsinfo.ro/moldova-diploma%20c5%a3ie-summit-ice.php?cid=view&nid=44e188d1-9443-48d5-b1b6-32f88726d4ad&hid=media>

Conflictul Transnistrean

- **Reprezentantul Special al UE și Ministrul Reintegrării au Discutat Perspectivele Reglementării Conflictului Transnistrean. Basa-press. 18.11.2008.**

Perspectivele reglementării conflictului transnistrean au fost discutate în cadrul unei

întrevederi a ministrului Reintegrării, Vasili Șova, cu Reprezentantul Special al Uniunii Europene (UE) în Moldova, Kalman Mizsei. Potrivit Ministerului Reintegrării. În cadrul întrevederii au fost discutate acțiunile întreprinse în ultimul timp în vederea reluării procesului de negocieri în formatul „5+2”, precum și promovarea măsurilor de consolidare a încrederii dintre cele două maluri ale Nistrului. De asemenea, a fost menționată importanța consultărilor desfășurate recent la Odesa cu participarea reprezentanților implicați în formatul de negocieri și convenirea asupra convocării în timpul apropiat a reuniunilor grupurilor de lucru în domeniul dezvoltării infrastructurii și transportului, ecologiei și agriculturii, sănătății și politicii sociale.

- **Kalman Mizsei Îndeamnă Participanții la Formatul 5+2 să mai Cedeze din Poziții. Infotag. 18.11.2008.**

"Uniunea Europeană este gata să creeze condițiile necesare pentru reluarea negocierilor pentru soluționarea conflictului transnistrean în formatul "5+2", dar participanții la format vor trebui să mai cedeze din pozițiile lor ferme". O declarație în acest sens a făcut Kalman Mizsei, reprezentantul special al UE în R. Moldova, la deschiderea sesiunii parlamentare în cadrul Inițiativei Centrale Europene, care s-a desfășurat la 18 noiembrie, la Chișinău. "UE caută neobosit soluții pentru rezolvarea conflictului transnistrean doar în formatul "5+2", care este legitim și recunoscut și mizăm că aceste soluții vor fi găsite în curând, iar Moldova va scăpa de această moștenire apărută după destrămarea URSS", a precizat el. "Acest conflict creează tensiuni între locuitorii celor două maluri ale Nistrului, în special atunci când aceștia trebuie să traverseze râul, printr-un punct vamal care nu ar trebui să existe. În general însă relațiile între locuitorii de pe cele două maluri ale Nistrului sînt bune, iar UE va continua să lucreze la consolidarea acestora, căci, mărind încrederea în rîndul populației, mai ușor va fi găsită o soluție pentru conflictul transnistrean", a spus Mizsei.

- **UE Dorește să Participe Mai Activ în Soluționarea Conflictului Transnistrean. Infotag. 19.11.2008.**

Uniunea Europeană își dorește o participare mult mai eficientă și mai activă în soluționarea conflictului transnistrean, a comunicat Hugues Mingarelli, vicedirector general al Directoratului General pentru Relații Externe al Comisiei Europene miercuri la întâlnirea din cadrul vizitei sale la Chișinău cu Andrei Stratan, viceprim-ministru,

ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Hugues Mingarelli a anunțat despre un set de măsuri cu caracter social-economic elaborate de către Comisia Europeană în vederea consolidării încrederii între ambele maluri ale Nistrului. "Populația din regiunea transnistreană va beneficia nemijlocit de pe urma implementării acestor proiecte, care au drept scop modernizarea societății și diminuarea consecințelor conflictului", a spus Mingarelli. La întrevvedere cu prim-ministrul Zinaida Greceanîi, reprezentantul Comisiei Europene a declarat că ministerele de externe ale țărilor member UE se pronunță pentru aprofundarea relațiilor cu Republica Moldova. Potrivit lui Hugues Mingarelli, Plan de acțiuni RM-UE va fi consultat cu statele-membre ale UE până la finele anului 2008, astfel încât la începutul anului 2009 să fie posibilă inițierea negocierilor asupra documentului respectiv. Oficialul a ținut să sublinieze că multe vor depinde "de ritmul reformelor implementate de autoritățile Republicii Moldova". Referindu-se la inițiativa Comisiei Europene despre "Parteneriatul Estic", Mingarelli a menționat că inițiativa va propune noi metode și forme de cooperare economică și socială între UE și țările-vecine, inclusiv cu Moldova.

- **Transnistria Mizează pe Prietenia și Colaborarea cu Moldova. Infotag. 26.11.2008.**

Transnistria consideră că reglementarea relațiilor cu Moldova este posibilă în cadrul Acordului "De prietenie și colaborare între RM și RMN", se spune în comentariul ministerului afacerilor externe din regiune. Comentariul a fost lansat "în legătură cu împlinirea a cinci ani de la refuzul semnării de către Moldova a Memorandumului "Cu privire la principiile de bază ale structurii statului unificat". Autorii lui menționează că refuzul președintelui Moldovei, Vladimir Voronin, de a semna "un astfel de document de scară largă a distrus încrederea în Moldova ca într-un partener demn de încredere". În opinia oficialilor transnistreni, "experiența din noiembrie 2003 și a următorilor cinci ani nu a fost o lecție pozitivă pentru conducerea Moldovei, prăpastia dintre părțile aflate în conflict crescând între timp, iar Chișinăul oficial nu și-a însușit capacitățile de a merge la compromis".

- **Șeful Misiunii OSCE și Reprezentantul Ucrainei în Problema Transnistreană au Reiterat Aspirația Comună Privind Reluarea Negocierilor în Formatul „5+2”. Basa-press. 27.11.2008.**

Șeful Misiunii OSCE în Moldova, Philip Remler și reprezentantul special al Ucrainei în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană, Viktor Krîjanovskii, au reconfirmat aspirația comună privind reluarea cât mai grabnică a negocierilor în formatul „5+2” în cadrul unei întrevedere cu ministrul Reintegrării, Vasiliu Șova. Potrivit oficialilor, anume în cadrul acestui format trebuie să fie elaborat modelul final de soluționare a problemei transnistrene, în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a R.Moldova. Oficialii au discutat, de asemenea, despre rezultatele consultărilor mediatorilor și observatorilor în cadrul formatului „3+2” care au avut loc recent la Viena, precum și pregătirile de Reuniunea miniștrilor Afacerilor Externe ai statelor OSCE, care se va desfășura la începutul lunii decembrie, la Helsinki.

- **Întrevedere Andrei Stratan - Marc Perrin De Brichambaut, Secretarul General al OSCE. MAEIE. 29.11.2008.**

La 29 noiembrie, dl Andrei Stratan, Viceprim-ministru, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, a avut o întrevedere cu Secretarul General al OSCE, Ambasadorul Marc Perrin De Brichambaut, în cadrul vizitei de lucru pe care acesta o efectuează în Republica Moldova. Șeful diplomației moldovenești și Secretarul General al OSCE au reconfirmat principiul abordării în pachet a tuturor problemelor-cheie cu caracter politic, militar, social-economic și umanitar cu scopul atingerii unei soluții viabile a conflictului transnistrean cu respectarea principiilor suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova. De asemenea, el a reliefat importanța reflectării în documentele relevante ale Consiliului Ministerial al OSCE, care va avea loc pe 4-5 decembrie la Helsinki, a problemelor majore în procesul de soluționare a conflictului transnistrean. <http://www.mfa.gov.md/noutati/472449/>

III. OPINII, COMENTARIU, INTERVIURI

1. Declarație Comună cu Privire la Viitoarele Alegeri Parlamentare în Republica Moldova. 25.11.2008.

Noi, Șefii Misiunilor Statelor Membre ale Uniunii Europene, Delegația Comisiei Europene și Biroul Reprezentantului Special al Uniunii Europene cu reședința în Republica Moldova,

- referindu-ne la paragraful 2 al Concluziilor cu privire la Republica Moldova ale Consiliului Uniunii Europene din 13 Octombrie 2008,

- reamintind declarația noastră comună din 17 iulie 2008,

- reamintind angajamentele în cadrul OSCE, alte standarde internaționale privind alegerile cât și angajamentele incluse în Acordul de Parteneriat și Cooperare între Uniunea Europeană și Republica Moldova din Noiembrie 1994,

- considerând că pregătirile pentru alegerile parlamentare din 2009 sunt în curs de desfășurare și că în acest domeniu autoritățile moldovene au luat deja măsurile respective :

facem apel la autoritățile Republicii Moldova să se asigure că viitoarele alegeri parlamentare se vor desfășura în conformitate cu standardele internaționale pentru alegeri democratice.

Noi subliniem în special importanța garantării deplinului respect al principiului pluralismului politic, inclusiv competiția între partide și candidați, precum și a ideilor al căror scop este de a proteja la maximum opțiunile alegătorului.

În această privință, noi observăm, că o serie de partide politice au reclamat dificultățile întâmpinate în îndeplinirea noilor proceduri de înregistrare, impuse de Legea privind Partidele Politice care a fost adoptată în luna aprilie a acestui an. Obținerea cu întârziere a unei înregistrări adecvate ar putea pune în pericol șansele partidelor politice sau ale candidaților de a participa la următoarele alegeri sau ar conduce la imposibilitatea de a participa la acestea. În acest sens, atragem atenția Ministerului Justiției al Republicii Moldova să asigure că procedurile pentru înregistrarea partidelor și a mișcărilor politice vor fi aplicate într-un mod transparent, corect și la timp.

Noi suntem de asemenea îngrijorați de numărul în creștere al investigațiilor penale care au fost recent inițiate împotriva politicienilor din opoziție. Apreciind importanța luptei împotriva criminalității și corupției, considerăm esențial ca instituțiile de drept să acționeze imparțial și transparent în mod vizibil. Acest lucru este deosebit de important în contextul unei campanii electorale în care lansarea unor investigații penale riscă să submineze

capacitatea candidaților de a participa efectiv în campania electorală.

Considerăm important garantarea accesului la mijloacele mass media al tuturor partidelor participante la alegeri precum și asigurarea unei acoperiri media echilibrate a procesului alegerilor. În această privință, acordăm o importanță deosebită independenței editoriale a mijloacelor audio-vizuale publice și caracterului pluralist al acestora în timpul campaniei electorale. O relevanță deosebită vor avea și reînnoirile licențelor de emisie.

Cu privire la amendamentele aduse Codului Electoral moldovenesc, facem apel către autorități să ia în considerație în mod corespunzător recomandările prezentate de Misiunea de Observare a Alegerilor efectuată de OSCE/ODIHR în 2005 și recenta recomandare a Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei cât și jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului.

În acest context, reamintim Concluziile Consiliului Afaceri Generale și Relații Externe din februarie 2008 care salută progresul realizat din ultimii 3 ani de Republica Moldova în implementarea Planului de Acțiuni din cadrul Politicii Europene de Vecinătate. Luăm în considerație, de asemenea, îndemnul de a continua inter alia eforturile privind consolidarea democrației și Statului de Drept, respectarea Drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv respectarea libertății mass media în ajunul alegerile parlamentare.

Uniunea Europeană s-a angajat să aprofundeze în continuare relația cu Republica Moldova. Totuși, facem apel la conducerea Republicii Moldova să asigure ca progresul în eforturile de apropiere de Uniunea Europeană să nu fie afectat de deficiențe în implementarea procesului democratic.

Luând în considerație aspectele prezentate, vom continua să urmărim îndeaproape modul în care va evolua campania electorală și desfășurarea viitoarelor alegeri.

Ambasada Austriei

Ambasada Republicii Bulgaria

Ambasada Republicii Cehe

Ambasada Republicii Franceze

Ambasada Republicii Ungaria

Ambasada Republicii Federale Germania

Ambasada Republicii Lituania

Ambasada Republicii Polonia

**Ambasada României
Ambasada Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei
de Nord
Delegația Comisiei Europene în Republica Moldova
Biroul Reprezentantului Special al Uniunii Europene**

2. Ce Presupune o Ipotetică Integrare Europeană? Interviu cu Ambasadorul Eugen Carpov. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 22.11.2008.

Valentina Ursu: *Doamnelor și domnilor, bine v-am găsit! Cercetările sociologice sunt cele care spun cât de mult își doresc moldovenii aderarea la Uniunea Europeană. 70 la sută sunt optimiști și aproape 30 la sută sunt pesimiști. Și dacă marea majoritate sunt pentru integrarea în Uniunea Europeană, ne-am propus să aflăm ce avantaje văd ei într-o ipotetică Euro-integrare. Printre avantajele integrării în Uniunea Europeană oamenii le numără pe cele ce țin de creșterea nivelului de trai, libertatea de mișcare pe teritoriul Uniunii Europene, locuri de muncă și de lansare economică. În studioul Europei Libere de la Chișinău Ambasadorul Eugen Carпов, fost Viceministru de Externe, fost Șef al Delegației Republicii Moldova pe lângă Comunitățile Europene.*

Valentina Ursu: *Domnule Carпов, indiscutabil, într-un timp imprevizibil Moldova ar putea deveni atât parte destinatară a drepturilor și avantajelor Uniunii Europene, cât și parte destinatară a obligațiilor și contribuțiilor comune de asigurare a dezvoltării construcției europene. Poate ar fi mai bine să spuneți mai întâi, ce presupune această integrare europeană?*

Eugen Carпов: Integrarea Europeană este un proces complex. Participă mai mulți jucători. În primul rând, autoritățile statului, care promovează de fapt demersul de integrare europeană. După asta, există societatea civilă, există mediul de afaceri și, respectiv, populația care își aduce și ea contribuția prin viața cotidiană.

Valentina Ursu: *Ce ar trebui să facă guvernarea pentru a aduce țara în acest club paneuropean?*

Eugen Carпов: Să decidă asupra vectorului pe care dorește să-l promoveze. Și la capitolul declarativ, cred că stăm bine. Dar, pe lângă declarații, un stat care aspiră la integrarea europeană trebuie să demonstreze și realizarea unei teme de acasă. Și

acum, dacă m-ați întrebat, ce trebuie să facem ca să avansăm pe calea integrării europene? - Trebuie să citim foarte atent partea a doua a tuturor rapoartelor, să vedem ce nu este bine, și să îndeplinim suta de procente din recomandările pe care le primim din partea Uniunii Europene.

Valentina Ursu: *Aceste restanțe, pe cât de serios sunt luate în calcul de către cei care conduc Republica Moldova?*

Eugen Carпов: Instituțiile Uniunii Europene folosesc un limbaj diplomatic atunci când formulează un document. Dar, atunci când Uniunea Europeană spune că, spre exemplu, „trebuie dublate eforturile în cutare sau cutare domeniu”. Dublarea eforturilor înseamnă că trebuie lucrat de două ori mai mult. Deci, se presupune că s-a lucrat de două ori mai puțin, la 50 la sută. Deci, trebuie dublate eforturile, în realitate. Pe când în Republica Moldova deseori aspectele acestea nu contează, cel puțin rămân nemediatizate, neobservate de societatea din țara noastră.

Valentina Ursu: *Domnule, Eugen Carпов, eu propun să vorbiți despre aceste lecții, deocamdată nefăcute de către autoritățile de la Chișinău.*

Eugen Carпов: De fapt, nu sunt lecții.

Valentina Ursu: *Sunt niște capitole care trebuie onorate.*

Eugen Carпов: Exact, Uniunea Europeană nu este o organizație polițienească, care să-ți indice, să te judece, să te penalizeze. Uniunea Europeană este o organizație a unor state democratice, care îți oferă o șansă. Dacă declari că vrei să devii membru al acestei organizații, trebuie să respecti niște reguli. Dacă le respecti, avansezi la o etapă nouă. Dacă nu le respecti, rămâi la același nivel. Sau, nu este exclus ca nivelul de cooperare cu Uniunea Europeană, în anumite situații, să scadă. Avem mai multe capitole de care trebuie să ținem cont: Se referă la consolidarea democrației în Republica Moldova.

Valentina Ursu: *Ce ar însemna „consolidarea democrației”?*

Eugen Carпов: Asigurarea și respectarea tuturor drepturilor și libertăților unui cetățean. Sunt încă mari rezerve pentru Republica Moldova. Drepturile omului țin de toate domeniile, inclusiv economice.

Trebuie să asigurăm viața decentă a unui cetățean, trebuie să asigurăm participarea liberă și corectă în alegeri, petrecerea și obținerea unor rezultate corecte în procesele electorale. Trebuie să asigurăm independența justiției. În orice stat european justiția trebuie să nu aibă nici o legătură cu procesele politice dintr-un stat, nu trebuie să țină de procesele electorale dintr-un stat. Pe când la noi justiția ar fi influențată de autorități.

Un element foarte, foarte important pentru dezvoltarea economică a unui stat este climatul investițional.

Spre regret observ că persistă în continuare recomandarea de asigurare a unui climat propice investițional pentru atragerea partenerilor străini, să vină cu investiții în Republica Moldova. Deseori, la noi se consideră o mare investiție deschiderea unui magazin sau a unui centru comercial sau a unui restaurant, unde participă și lideri ai autorităților statale, pe când investițiile adevărate înseamnă altceva. Îmi amintesc când activam în Polonia, în calitate de Ambasador al Republicii Moldova, trei ani și jumătate, și am avut ocazia să observ activitatea guvernului polonez, în perioada de preaderare la Uniunea Europeană. Guvernul depunea eforturi colosale pentru a atrage investitori strategici, cum ar fi companii constructoare de automobile, de exemplu, îmi amintesc, Daewoo sau Crysler, pe care vroiau să le aducă cu uzine în Polonia. Companii cum ar fi Philips, Siemens. Era o concurență să atragi companiile respective la tine, ca să nu plece în Slovacia sau în Cehia sau în altă parte. Odată cu extinderea Uniunii Europene are loc și o redistribuire a potențialului de producție și respectiv piața de desfacere.

Moldova, deocamdată se pare că este în afara acestor procese, când să se lupte pentru investitori strategici. Mai mult decât atât Uniunea Europeană indică de fiecare dată că noi trebuie să o facem și noi încercăm să demonstrăm că suntem foarte buni la capitolul climat investițional, că avem o legislație perfectă, dar spre regret nici un investitor important nu vine în Republica Moldova.

Valentina Ursu: *Poate nu e atractivă Moldova?*

Eugen Carpov: Trebuie să fie atractivă, pentru că suntem la o intersecție de căi comerciale. La fel, suntem la o frontieră dintre niște piețe de desfacere foarte mari dintre est și vest. Dar siguranța pentru un

investitor străin nu este asigurată și din acest motiv procesele frânează.

Valentina Ursu: *Și apoi să nu uităm că occidentalii de fiecare dată mai insistă și asupra luptei cu corupția.*

Eugen Carpov: Lupta cu corupția este elementul care ține de justiție, de domeniul statului de drept, pe care la fel suntem rugați să-l asigurăm și să-l respectăm. Se fac eforturi, din câte văd, dar Uniunea Europeană le consideră insuficiente.

Valentina Ursu: *Dar nu numai Bruxelles-ul le consideră insuficiente și cetățeanul simplu crede că actuala guvernare mai mult declară, decât ar face ceva în realitate. Doamnă Carpov, în caz că se negociază un Acord de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană, care vor fi avantajele?*

Eugen Carpov: În baza noului Acord, va fi pus un nou regim comercial dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Deja beneficiem de un șir de avantaje din partea Uniunii Europene. Uniunea Europeană pentru apropierea cu Moldova face foarte mult și s-ar părea că uneori mai mult decât ar trebui să facem noi pentru Uniunea Europeană.

Valentina Ursu: *Și pentru noi.*

Eugen Carpov: Și pentru noi. Uniunea Europeană ne oferă foarte multe șanse. Deseori au un caracter și de încurajare a procesului de integrare europeană, care beneficiind de niște noi instrumente să poată să meargă mai ușor. Așa a fost de exemplu și Acordul de facilitare a regimului de vize, care ne-a fost oferit. Așa a fost și cu Preferințele comerciale autonome, care au intrat în vigoare pe parcursul acestui an. Deci, o următoare etapă va fi comerțul liber, va fi pus la baza acestui acord. Un alt avantaj ar fi și trecerea după o anumită perioadă, într-o anumită perspectivă, la un regim liberalizat de călătorie. Va trebui să asigurăm securitatea frontierelor, va trebui să asigurăm securitatea documentelor de călătorie, va trebui să asigurăm micșorarea procentului de migrație ilegală, va trebui să micșorăm procentul de moldoveni implicați în acțiuni criminale în statele Uniunii Europene. Există și alte multe condiții care trebuie respectate pentru a obține un regim mai facilitat.

Valentina Ursu: *Moldova, cum se integrează - prin Alianța Nord-atlantică, cu statul de neutralitate, cu Transnistria, fără Transnistria?*

Eugen Carpov: Opțiunea de aderare la Alianța Nord-atlantică este dreptul suveran al unui stat și Republica Moldova trebuie să decidă, cum vom proceda în continuare. Din câte observ se pedalează pe ideea neutralității. Este și aceasta o opțiune, doar că deseori se pare că noi încercăm să venim cu idei și opțiuni pe care încercăm să le aplicăm. Pentru cazul nostru, spre deosebire de calea pe care au parcurs-o alte state. NATO, astăzi, este o organizație pentru securitate colectivă, o organizație foarte bine structurată, fiabilă, care și-a demonstrat capacitățile în diverse situații. Din NATO fac parte majoritatea statelor Uniunii Europene, cu care vrem să fim în aceeași familie. Practic, în NATO intră și state de pe continentul Americii de Nord, care oferă un scut suplimentar. Deci, nu știu dacă astăzi pe continentul nostru există structuri de alternativă, care să asigure securitate colectivă. Nu cred că există. Încercările în cadrul CSI de a crea un sistem de apărare colectivă nu face față astăzi lucrurilor, pentru că vedem că spațiul respectiv se confruntă cu diverse conflicte interne, conflicte înghețate, cu situații nerezolvate, care perturbă viața din spațiul respectiv. Totodată, vorbind despre neutralitate, trebuie să examinăm foarte bine care sunt garanțiile noastre în cadrul neutralității, cine ne va garanta această neutralitate, atâta timp cât statele vecine - unul, este membru, România, al Alianței Nord-atlantice și Ucraina aspiră să fie. Deci, Moldova rămâne o insulă, dar dacă se realizează și opțiunea Ucrainei.

Valentina Ursu: *Mulți analiști susțin că Moldova ar putea să cadă în buznarul Alianței Nord-atlantice, eventual dacă Ucraina ar adera la NATO.*

Eugen Carpov: Chiar dacă spunem că rămânem neutri vom rămâne înconjurați de spațiul euro-atlantic, care ne va proteja din toate părțile.

Valentina Ursu: *În UE cu Transnistria sau fără?*

Eugen Carpov: Astăzi suntem Republica Moldova cu Transnistria în componența ei, chiar dacă n-o controlăm. Există frontierele recunoscute ale statului nostru, recunoscute de toată comunitatea internațională.

Problema este alta, cum soluționăm conflictul transnistrean, pentru că perspectiva integrării

europene nu este una de durată scurtă. Noi avem mai mulți ani în față pentru a realiza acest deziderat. Și atunci trebuie să vedem cum soluționăm problema conflictului transnistrean. Deci, trecem prin faze diferite – ba autoritățile din țara noastră, autoritățile din alte state participante în mecanismul de reglementare a conflictului declară că „iată că a venit momentul cel mai potrivit pentru soluționarea conflictului”. Realitățile demonstrează că nici nu există măcar un dialog între autoritățile din Republica Moldova și cele separatiste la acest subiect. E greu de înțeles logica unor asemenea declarații. Și nu știu dacă este exact momentul acum să discutăm despre soluția finală a acestui conflict.

Valentina Ursu: *Domnule Ambasador, relația Chișinău-Bruxelles depinde de relația Moscova-Bruxelles?*

Eugen Carpov: Depinde, depinde și de relația Chișinău-Moscova. Deci, este un triunghi, de fapt. Și acest triunghi caracterizează politica noastră externă, pentru că declarativ avem un vector - Integrarea Europeană, dar *de facto* mergem pe două direcții: una spre vest și alta spre est. Pentru că dezvoltăm relațiile și cu Bruxelles-ul, dar depindem și foarte mult de Moscova. Și în situația respectivă nu putem să spunem că suntem independenți de interesele care vin din Moscova asupra Republicii Moldova. Iar interesele sunt foarte mari - și politice, și militare, și economice și de securitate. Și trebuie să ținem cont de ele.

Valentina Ursu: *Republica Moldova profită de această imediată vecinătate a Uniunii Europene?*

Eugen Carpov: Parțial profită, pentru că vecinătatea îți oferă un statut care îți dă niște drepturi suplimentare, comparativ cu alte state.

Valentina Ursu: *Bine, dar atunci când relațiile dintre Chișinău și București cunosc mai mult coborâșuri, decât urcușuri, despre ce profit vorbim?*

Eugen Carpov: Foarte multe aspecte favorabile pentru statul nostru vin nu neapărat prin București, vin direct din Bruxelles sau din alte state membre. Deci, nu putem ignora acest fapt, dar aveți perfectă dreptate că relația cu statul vecin, care este și membru al Uniunii Europene, ar trebui să fie una primordială în relația cu statele Uniunii Europene. O vedem după experiența altor țări. În permanență, statele vecine s-au sprijinit.

Valentina Ursu: *Ucraina și Polonia.*

Eugen Carpov: Ucraina și Polonia, exact, sau Țările baltice, care au beneficiat de sprijinul unor state din Nordul Europei. În mod normal, România ar trebui să fie un sprijin foarte, foarte puternic pentru Republica Moldova, dar spre regret acest fapt nu se întâmplă.

Valentina Ursu: *Nu dorește România, nu poate România? Rămâne mai puțin implicată, care ar fi motivul?*

Eugen Carpov: Pe de o parte, în Republica Moldova observăm anumite campanii antiromânești, care sunt foarte bine dirijate. Pe de altă parte, și România denotă uneori o lipsă de cunoaștere a realităților din Republica Moldova. O lipsă a unei strategii foarte clare pentru relația cu Republica Moldova. Probabil pierd ambele părți. Și Republica Moldova pierde foarte, foarte mult, că nu poate beneficia din plin de toate proiectele și programele care se oferă de Uniunea Europeană. Și România ar avea un plus de imagine, dacă ar promova o relație cu Moldova la un nivel înalt și într-adevăr ar demonstra performanțe.

Valentina Ursu: *Citiseam undeva că până în 2025 Uniunea Europeană ar putea să blocheze extinderea.*

Eugen Carpov: Este greu să presupui ce o să fie peste un an, doi. În special acum, când suntem într-o perioadă de criză financiară mondială, o criză instituțională în cadrul Uniunii Europene, care încă nu și-a definitivat structura și forma de activitate în viitor. Cum putem să spunem când va fi următoarea etapă de extindere, dacă pe de o parte Uniunea Europeană se confruntă cu probleme; la nivel global avem probleme; Moldova își are problemele interne pe care trebuie să le soluționeze, inclusiv conflictul transnistrean, inclusiv recomandările primite din partea Uniunii Europene. Și atunci nu m-aș aventura să numesc pe câți ani va fi înghețată extinderea Uniunii Europene sau când ea va fi deblocată.

Valentina Ursu: *Cum vedeți viitorul relației dintre Chișinău și Bruxelles, în următorii 5 ani?*

Eugen Carpov: Bun, foarte bun, pentru că Moldova nu are un alt viitor, nu există alternativă pentru statul nostru, decât Integrarea Europeană. Orice alte soluții

vor fi, după mine, mai proaste, ar dezavantaja Republica Moldova. Astăzi, progresul vine din vestul Europei. Astăzi, civilizația vine de acolo. Astăzi, cultura vine de acolo și trebuie să ne orientăm spre aceste valori.

3. Nicu Popescu: Calitatea Relațiilor dintre Moldova și SUA sau dintre Moldova și UE Va Depinde de Calitatea Reformelor din Moldova. Timpul. 21.11.2008.

Victor Chirilă, Director de Programe APE: *Ce așteaptă Europa de la noua administrație americană? Cum ar putea arăta viitoarea cooperare între SUA și UE, pentru că în trecut, cel puțin în timpul primului mandat al lui Bush, parteneriatul transatlantic nu a funcționat prea bine. Au existat nemulțumiri mari în UE. Se așteaptă îmbunătățiri în acest sens, odată cu venirea lui Obama? Și care ar putea fi impactul pentru RM?*

Nicu Popescu, Expert la Consiliul European pentru Relații Externe de la Londra: Fără îndoială că se așteaptă o îmbunătățire. Barack Obama este extrem de popular în Europa, este de fapt candidatul Europei la alegerile din Statele Unite, dacă putem utiliza această formulă. Ne aducem aminte că Obama a fost aclamat în timpul vizitei sale la Berlin și cred că, în acest sens, faptul că anume el a fost ales președinte al Statelor Unite creează un nou context pentru relațiile transatlantice, în condițiile în care disensiunile dintre administrația Bush și majoritatea statelor europene, cauzate de războiul din Irak în 2003, au marcat foarte mult aceste relații. Și iată că acest bagaj al unor disensiuni și chiar tensiuni foarte serioase dintre Europa și Statele Unite este într-un fel aruncat la coșul de gunoi. Un al doilea element ce are potențialul de a facilita relațiile transatlantice ține de faptul că administrația președintelui Bush a fost extrem de discreditată, inclusiv în Europa, de abuzurile din Guantanamo Bay și Abu Ghraib - și în acest context, o ruptură drastică de abuzurile din timpul administrației Bush va facilita noul dialog transatlantic. În același timp, trebuie să ne dăm seama că o bună parte dintre problemele structurale din relația transatlantică nu vor pleca nicăieri. Una din ele ar fi faptul că majoritatea aliaților europeni ai SUA nu sunt suficient de implicați în soluționarea problemelor din Irak și Afganistan. Barack Obama a promis că se va concentra mai mult pe câștigarea războiului din Afganistan și că, eventual, va retrage trupele din Irak. Și în acest instinct al său el este mult mai

aproape de majoritatea liderilor europeni. În același timp, trebuie să înțelegem că majoritatea statelor europene sunt destul de reticente față de ideea de a trimite mai multe trupe în Irak sau în Afganistan. Și faptul că Obama devine președintele SUA nu înseamnă că Germania, de exemplu, este gata să-și mărească prezența în Afganistan ori să ajute America mai mult în stabilizarea situației din Irak. Deci, venirea lui Barack Obama la președinție creează un nou context, o nouă atmosferă, mai mult confort psihologic pentru relația transatlantică. Potențial, aduce Statele Unite și Europa mai aproape una de alta în rezolvarea unor probleme ca Iranul sau ca Afganistanul, dar nu soluționează automat existența unor anumite divergențe sau diferențe în abordarea de către UE a relațiilor cu Rusia sau disponibilitatea statelor membre ale UE de a se implica în Afganistan.

Lina Grâu, Coordonator de Program APE: *În ce măsură criza economică ar putea să aibă un impact asupra relațiile Statelor Unite cu Rusia, după aceste alegeri? De ce natură ar putea fi acest impact?*

Nicu Popescu: Deocamdată nu știm cât de serioasă și cât de lungă va fi criza. Și cred că la această etapă nu putem presupune cum vor ieși Rusia și Statele Unite din această criză. Cert este că, la această etapă, Rusia este într-o anumită măsură șocată de faptul că piața financiară rusă s-a aflat în liberă cădere. De fapt, piața financiară rusă a avut cea mai pronunțată cădere din lume, inclusiv cu piețele financiare din Statele Unite, China sau Brazilia. Într-un fel sau altul, elitele din Federația Rusă se află într-o stare de reconsiderare a poziției lor. Rusia, cel puțin pe termen scurt, se mișcă spre o poziție ceva mai puțin ambițioasă și ceva mai puțin zgomotoasă în relațiile internaționale, pentru că încearcă să înțeleagă care vor fi consecințele pe termen lung ale crizei și care va fi impactul asupra Rusiei. Deci, dacă doriți, astăzi Rusia intră într-o nouă fază de incertitudine și, după șapte ani de ascensiune clară, ea se află într-o stare de pauză sau chiar în una de recul. Cel puțin, pe termen scurt.

Lina Grâu: *Mai mulți politicieni de la Chișinău au declarat, după victoria lui Obama, că speră că aceasta înseamnă o mai mare susținere a Statelor Unite pentru RM, atât în dialogul cu Rusia pe segmentul transnistrean, cât și pentru democratizarea societății moldovenești. Alții au spus că această democratizare trebuie să vină din interior și atunci și partenerii occidentali vor fi mai*

dispuși să ne ofere sprijinul. Dvs. cum vedeți lucrurile?

Nicu Popescu: Nu există niciun dubiu - calitatea relațiilor dintre RM și SUA sau dintre RM și UE va depinde, înainte de toate, de calitatea reformelor din RM. Nivelul sprijinului oferit Moldovei va depinde în mare parte de procesele de democratizare, de calitatea alegerilor de anul viitor și, din această perspectivă, nu cred că președintele Obama se gândește ori s-a gândit vreodată anume la RM. Pentru că în cazul unui stat precum RM politica este decisă în mare parte de oficialii din Departamentul de Stat, care nu se schimbă. Și cred că politica SUA față de RM va avea un nivel destul de înalt de continuitate. Totodată, nu știm care va fi noul ton al relațiilor dintre SUA și Rusia, și acest lucru ar avea un impact indirect asupra RM. Dar, dacă doriți, două tendințe structurale vor determina noua tonalitate a relațiilor ruso-americe. Multe lucruri vor depinde de acea echipă de politică externă pe care și-o va alege Barack Obama și, în același timp, foarte multe vor depinde de impactul crizei financiare asupra Rusiei.

Lina Grâu: *Dacă e să vorbim de Cooperarea Economică la Marea Neagră sau de alte structuri regionale la care RM este parte, în ce măsură calitatea de membru în organizații de acest fel este de natură să impulsioneze integrarea noastră europeană? Sau, dimpotrivă, ne ancorează în continuare în spațiul euroasiatic?*

Nicu Popescu: Cred că adevărata cale spre integrarea europeană este mai curând necesitatea de a utiliza astfel de organizații pentru a promova reformele și de a rezolva problemele de care se ciocnește RM. În acest sens, cooperarea regională, inclusiv cu statele de la Marea Neagră, este un pas înainte spre integrarea europeană. Însă trebuie să ne dăm seama că participarea într-o organizație sau alta, indiferent de încărcătura simbolică a acestora, nu soluționează în sine problema apropierei de UE, pentru că acest tip de organizații trebuie să servească, de fapt, drept instrumente de reformare și europenizare a țării. Or, în această perspectivă, organizația pentru cooperare la Marea Neagră presupune anumite instrumente care pot facilita aceste reforme, inclusiv prin cooperarea cu statele din regiune, însă acest lucru nu se face automat.

Victor Chirilă: *Aici, fără îndoială, nu putem să nu menționăm implicarea UE prin Sinergia la Marea*

Neagră. Evident că, deocamdată, această implicare se bazează pe structurile existente deja în regiune și, la etapa inițială fiind, nu vedem care e valoarea adăugată a implicării UE. Tocmai de aceea, probabil, RM privește reticent această cooperare și dorește o mai mare cooperare în domeniul Parteneriatului Estic, care este în fază de proiect și de dezbateri la Bruxelles. Cum vedeți dvs. lucrurile din perspectiva unui Parteneriat Estic cu UE, care la Chișinău se dorește a fi o nouă platformă sau un nou instrument ce ne-ar apropia mai mult și chiar ne-ar plasa pe traiectoria integrării noastre graduale în UE?

Nicu Popescu: Parteneriatul Estic și procesele de cooperare la Marea Neagră sunt în mare parte complementare. Parteneriatul Estic este un proiect mult mai politic, mult mai vizibil pentru UE, care va aprofunda și mai mult relațiile dintre RM și UE. Totodată, rețelele de cooperare în regiunea Mării Negre, inclusiv inițiativa europeană privind Sinergia Mării Negre, vizează niște obiective mult mai puțin politice, mult mai tehnice, legate de niște proiecte foarte concrete de cooperare în domeniul transportului sau al protecției mediului. Din această perspectivă, cred că RM trebuie să se concentreze pe extragerea a cât mai multe beneficii concrete, tehnocrate chiar în cadrul regiunii Mării Negre, știind în același timp că obiectivele politice de apropiere de UE vor fi promovate mult mai bine de Parteneriatul Estic. Dar, după cum spuneam, nu există o competiție între dimensiunea Mării Negre și Parteneriatul Estic. Mai degrabă, aceste inițiative sunt complementare. Or, în dimensiunea Mării Negre, RM poate beneficia de mai multe proiecte concrete de cooperare cu România, Bulgaria, Ucraina, Turcia, plus asistența UE.

Victor Chirilă: La 13 octombrie, miniștrii de Externe din UE au adoptat acele concluzii referitoare la RM, care spun că UE este pregătită să înceapă negocierile pentru elaborarea noului acord cu RM. Se spune că UE este gata să facă acest lucru în contextul Politicii Europene de Vecinătate, dar nu se spune nimic despre gradul de pregătire al RM pentru începerea negocierilor. Cum poate fi interpretată această omisiune?

Nicu Popescu: Mesajul este destul de explicit în Concluziile Consiliului de Miniștri al UE, pentru că în acele concluzii este menționat clar faptul că UE așteaptă de la RM să respecte toate standardele și normele democratice în cadrul campaniei electorale,

care deja a început și că de calitatea acestor alegeri va depinde, în mare măsură, atât viteza, cât și profunzimea dezvoltării relațiilor dintre RM și UE.

Lina Grâu: *În ce măsură credeți că sub aspectul pregătirii echipelor de negociatori, are Republica Moldova oamenii necesari pentru a negocia un viitor acord cu UE, este diplomația moldoveană la un nivel suficient de pregătire pentru a face față unor cerințe crescânde din partea UE?*

Nicu Popescu: Cred că niciun stat din Europa Centrală și de Est nu are suficienți specialiști pregătiți, care cunosc foarte bine UE și care pot negocia foarte bine cu UE. În același timp, cred că adevărata problemă pentru RM nu ține de faptul că Ministerul de Externe sau secretariatul comisiei pentru integrare europeană nu ar fi suficient de pregătite, ci mai curând ține de faptul că majoritatea ministerelor sectoriale, de la Ministerul Agriculturii, până la cel de Interne, nu au specialiști ce ar fi gata să promoveze reformele cerute sau coordonate cu UE. Deci, principala problemă nu ține de faptul că nu există suficienți negociatori buni cu UE, ci mai degrabă de faptul că majoritatea structurilor de stat nu sunt pregătite să promoveze acele reforme care sunt absolut necesare pentru apropierea Moldovei de Europa.

<http://europa.timpul.md/Article.asp?idIssue=183&idRubric=2182&idArticle=5570>

4. Iurie Leancă, Vicepreședinte APE: „Suntem „Sortiți” să Avem Niște Relații Civilizate cu România”. Timpul. 01.12.2008.

Iurie Leancă este diplomat de meserie. În 1998-2001 a fost prim-vice ministru de Externe, părăsind instituția după venirea comuniștilor la putere. Între 2005-2007 s-a aflat în Olanda, muncind în oficiul Înaltului comisar OSCE pentru minoritățile naționale. După revenirea la Chișinău, a redevenit vicepreședinte al Companiei ASCOM. Este vicepreședinte al Asociației pentru Politică Externă din Moldova.

Sorina Ștefăruță: *Dle Leancă, cum ați găsit Moldova după trei ani „olandezi”?*

Iurie Leancă: Nu prea schimbată, cu problemele de altă dată. Deși Moldova și Olanda sunt pe același continent și parcă ar trebui să existe niște similitudini - atât ca probleme, cât și ca valori, de

vreme ce zicem că vrem să ne integrăm în UE -, continuăm să ne aflăm în lumi diferite. E vorba de chestii prozaice: calitatea vieții, costurile vieții... Dar cea mai mare problemă a RM a rămas provincialismul nostru, de la drumuri până la ziare. Într-o perioadă când toată lumea scrie despre criza economică, la noi totul pare perfect, de parcă nimic nu ne afectează, chiar dacă în realitate nu e așa. Iar când vezi cum funcționează democrația acolo, își dai seama că de pe la 1998 încoace, de când RM a îmbrățișat așa-zisul mesaj de integrare europeană, nu noi ne-am apropiat de ei prin reforme, dezvoltare economică și valori, ci ei s-au apropiat de noi geografic. Pe când trebuia să fie, cel puțin, o mișcare în ambele sensuri.

Sorina Ștefăruță: *Ceea ce spunei dvs. combate totalmente rapoartele oficiale cu privire la apropierea noastră de Europa...*

Iurie Leancă: Nu vreau să combat și să contest nimic. Combate, din păcate, trista realitate, uitați-vă ce spun ambasadorii UE în acest sens.

Sorina Ștefăruță: *De ce nu ați rămas la Haga?*

Iurie Leancă: Nici nu s-a pus astfel problema. Aici îmi sunt părinții, apoi, oricât de bine și confortabil te-ai simți acolo din punctul de vedere al existenței, când ieși seara din oficiu, te simți oarecum alogen. Chiar dacă toată lumea vorbește engleza - și în acest sens Olanda este un exemplu pe care noi am face bine să-l urmăm...

Sorina Ștefăruță: *Și aici, când ieșiți în stradă, riscați să vă simțiți alogen...*

Iurie Leancă: Aici nu prea ies în stradă și admit că sunt cam rupt de viața reală - cea a unui cetățean mediu, cu grijile și problemele lui. Să nu uităm că majoritatea cetățenilor noștri sunt la țară și, deseori, viața lor e cu totul alta decât cea pe care o trăim noi.

Sorina Ștefăruță: *Credeți că această „viață reală” ne și reprezintă ca societate?*

Iurie Leancă: Întotdeauna și oriunde au existat și există elite - politice, culturale, economice -, al căror obiectiv e să tragă după sine restul lumii. Dar la noi e discrepanța prea mare între public și așa-zisele

elite. Aproape că nu avem elite intelectuale - sunt anumiți indivizi care produc valoare, dar nu putem vorbi de o masă critică ce ar putea să lase un impact asupra felului societății de a gândi și a acționa.

Sorina Ștefăruță: *În primăvara lui 2002 erați printre primii invitați ai Clubului elitelor „Cronos” de la TIMPUL. În ce mod au evoluat - sau involuat - elitele noastre, cele pe care le avem? Căci, parcă vin generații noi și ar trebui să se producă niște explozii.*

Iurie Leancă: E o problemă la care m-am gândit nu o dată și credeți-mă că mă așteptam că în acești ani vor apărea fețe noi, oameni noi, și nu doar în zona politicului, ci și în cea economică. Foarte mulți băieți de-ai noștri au plecat în Occident la studii. Câți dintre ei au revenit la Chișinău, dacă doresc să revină și, mai ales, dacă și-ar găsi rostul aici - cred că de fapt aici stă ascuns răspunsul la întrebarea „de ce nu apar elite noi?”. În plus, mai există un aspect, și anume, faptul că, mai ales în ultimii opt ani, sufletul moldoveanului a fost corupt de sistemul politic existent. Noi și așa nu am avut prea multă motivație și prea multă duritate internă. Dar dacă mă uit la ceea ce a fost în 1999-2000 și ceea ce este acum, constat că ne facem puțin paranoici - toată lumea se teme să vorbească la telefon, ca să nu mai pomenim de expunerea publică a unei opinii. Mă uit la băieții tineri care în 1999-2000 vroiau ceva să realizeze, aveau anumite principii - acum sunt pe poziții de colaboraționiști.

Sorina Ștefăruță: *Păi, am văzut cu toții tineri care, în pofida faptului că au studiat în Occident și păreau destul de deschiși la minte, s-au schimbat brusc imediat ce au intrat pe filiera asta „oficială”. E chiar atât de puternic sistemul?*

Iurie Leancă: Este. Iar douăzeci sau treizeci de oameni sunt prea puțini pentru a-l schimba. Nu vorbesc de revoluții, dar e nevoie de niște transformări radicale, altminteri nu e posibil să progresăm. Noi am tot spus că ne raliem la Țările Baltice - mai puțini au făcut-o, ce-i drept. Și dacă e să luăm ministerele de Externe din aceste state, căci această zonă o cunosc mai bine, acolo au venit o pleiadă de oameni tineri, care au acumulat experiență și acum conduc cu mult succes țările lor. La noi s-a întâmplat la fel și pot zice că, până la un anumit moment, Externele noastre au fost un caz de

succes. Doar că, dacă te uiți la componența actuală a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, vezi că toți cei în care s-a investit la începutul anilor '90, fiind trimiși la diverse stagii și misiuni, acum nu mai sunt la minister.

Sorina Ștefărtă: *Dar tinerii sunt prezenți în continuare acolo. Bunăoară, am aflat că fiica jurnalistului Vsevolod Ciornei, proaspătă absolventă de Jurnalism, este angajată la Direcția integrare europeană...*

Iurie Leancă: Tinerețea nu este în sine nici virtute și nici viciu. În anii 1990 s-a întâmplat o chestie absolut firească - s-a dărâmat sistemul, clasa politică aproape că nu exista, precum nu existau diplomați de carieră. Deci, era normal să vii cu oameni tineri. Acum, când dai numai de tinerețe și lipsă de experiență, totul arată, cel puțin, ciudat. Toți cei care au fost buni atunci - și, mai ales, cu principii - au fost eliminați. Și credeți-mă că RM simte deja acest lucru atât la nivel de elaborare a politicii externe, cât și la cel de realizare a deciziilor luate. Cel mai recent și relevant exemplu este Nota verbală a MAEIE (ce denumire ciudată, de altfel) adresată săptămâna trecută României. Nu vreau să zic de modul în care a fost formulată și de limbajul de lemn absolut imposibil. Dar este un nonsens și o mostră de antidiplomație, dacă vreți.

Sorina Ștefărtă: *Are RM șanse să stabilească, odată și odată, niște relații civilizate cu România?*

Iurie Leancă: Bineînțeles că are și chiar este „sortită” să o facă! Când și cum însă?... Nu cred că va reuși în câteva luni să realizeze ceea ce nu a făcut în șapte ani și jumătate. Dar nu vreau să mă lansez în supoziții. Pur și simplu, știu că există niște realități pe care nu poți să le ignori. Am asistat cu toții la un proces foarte interesant. România - pe vrute sau pe nevrute, poate, pentru unii - s-a transformat în al doilea partener comercial al RM, primul la exporturi. Acum, chiar dacă facem abstracție de identitatea de limbi, culturi, istorie, România oricum rămâne un extrem de important partener pentru noi și, dacă nu am avea această relație, economia RM, care și așa nu e în cea mai bună stare, ar avea și mai mult de suferit. Când ai, cu o țară, o asemenea relație de (inter)dependență, nu te mai certă cu ea, ci adopți o linie politică pragmatică. Cel puțin, astfel ar trebui să judece un guvern responsabil. Mai mult - se

impune un dialog politic pentru ca aceste relații să se consolideze și să se dezvolte. Astăzi, spre deosebire de anul 2000, când noi am început să discutăm proiecte de infrastructură, România e o altă țară. Este, cel puțin, **o țară membră a Uniunii Europene**. Dispune de altă pondere și resurse. Deci, bunul-simț, dar și interesul nostru național ne dictează să avem o relație de alt gen cu România. Să ne amintim că, în momentul în care s-a decis demararea negocierilor cu Turcia pentru aderarea la UE, Austria s-a opus. Cancelaria de la Viena a anunțat că-și va retrage veto-ul de pe această decizie doar în cazul în care și Croația va fi acceptată ca să demareze negocierile. Să presupunem că în UE apare iarăși o asemenea situație de criză, cu referire la Moldova de această dată. Cine ar putea, cu excepția României, să pună o astfel de condiționalitate? Țările Baltice, eventual, poate Polonia. Dar, totuși, România este cea mai interesată să aibă la frontiera sa un vecin sigur și previzibil. Ne dictează viața să ne gândim la aceste proiecte de infrastructură, la compatibilitatea sistemelor energetice, la poduri, la calea ferată cu ecartament european... Dacă trenul Bruxelles-Paris face 300 km într-o oră și jumătate, de ce să nu facem cei 500 km până la București în trei ore? Poate că azi asta pare utopie, dar toate aceste realități, sunt convins, vor impune mai devreme sau mai târziu Chișinăul să-și revadă poziția și atitudinea față de România.

Sorina Ștefărtă: *Credeți că actuala conducere a RM nu este conștientă de aceste realități?*

Iurie Leancă: Nu știu ce să mai cred. Uneori am impresia că există o perdeă de fum care nu le permite să vadă nu doar trecutul, dar și prezentul și, în mod special, viitorul. Motiv din care aceste resentimente - care, de altfel, au existat și înainte - au căpătat niște proporții mult prea mari și absurde.

Sorina Ștefărtă: *Și Externele s-au transformat într-o portavoce a acestor resentimente...*

Iurie Leancă: Din 2001 încoace, da, din păcate. Chiar dacă, din 2002 încoace, ministerului nostru îi lipsește o chestie absolut elementară, și anume, purtător de cuvânt și conferințe de presă. Orice minister de Externe care se respectă organizează, săptămânal, aceste briefinguri prin care comunică cu presa, iar prin presă - cu întreaga societate. Politica externă este o chestie extrem de costisitoare, care e

plătită din bani public. Și cetățenii sunt în drept să știe care sunt preocupările pe agenda politicii externe, de ce aceste costuri extrem de ridicate i-ar ajuta pe termen imediat sau mediu, unde exact se văd aceste beneficii. Altminteri, de ce îmi trebuie ambasadă în Italia, dacă nu știu ce beneficii îmi aduce ca cetățean și contribuabil?

Sorina Ștefăruță: *Apropo de ambasade, există foarte multă lume supărată pe faptul că nu prea găsește ajutorul acolo și că multe dintre misiunile noastre diplomatice s-au transformat într-un fel de firme de prestări servicii și... atât. E normal ca ambasadele să se aple la autogestiune?*

Iurie Leancă: Nu există nicio ambasadă la autogestiune. Dar este adevărat că întotdeauna găsim niște subterfugii, utilizându-le pe care nu fac decât să treacă la un fel de activități comerciale pe lângă ambasade. Aici bineînțeles că se impune o revizuire totală a practicilor noastre și crearea unui sistem unde tu, înainte de toate, îți ajuți cetățenii. În speranța că bietul conațional - care nu se știe cu câte eforturi, suferințe și contra câți bani a ajuns în Italia sau Portugalia, și pe care tu îl jecmânești, în loc să-i dai o mână de ajutor - își va rezolva problemele și va dori să revină acasă. Cu bani, cu o altă cultură a muncii, fapt din care țara noastră va avea doar de câștigat.

Sorina Ștefăruță: *Dacă mâine s-ar face alegeri, știți cu cine veți vota?*

Iurie Leancă: Cred că da, căci sunt un cetățean conștiincios. Știu pentru ce principii aș vota și... nu sunt chiar atât de multe partidele care, în linii mari, ar corespunde principiilor mele. Dar îl înțeleg pe cetățeanul care nu știe cu cine să voteze nici măcar în ziua alegerilor, și asta pentru că, din păcate, partidele noastre dezbat persoane - cine ce a spus, cine ce a făcut - și mai puțin idei. Și nu prea e spațiu mediatic - mă refer, în mod special, la televiziuni - unde s-ar produce aceste confruntări de idei, ca să vedem pe ce cale ar trebui să meargă RM. Este o întrebare la care au trebuit să răspundă toate țările ce s-au reformat din Europa Centrală. Cum să creăm locuri de muncă, să readucem cetățenii acasă, să creștem potențialul de export, în situația în care investitorii le-a cam trecut pofta să investească în țările emergente...

Sorina Ștefăruță: *Dar au avut vreodată investitorii poftă să investească la noi?*

Iurie Leancă: Ei au avut poftă să investească în regiunea noastră, iar noi trebuia să-i convingem că merită să vină și în Moldova, parte integrantă a acestei regiuni. Dar n-am făcut-o, iar acum e mult mai dificil, căci investitorii sunt mai precauți, mai ales că a și început recesiunea economică. Și atunci, cei care pretind că sunt gata să-și asume responsabilitatea guvernării în RM după viitoarele alegeri trebuie să vină cu niște soluții pentru provocările cu care se va confrunta și regiunea, și RM. Și aș fi foarte curios să știu ce cale va alege viitorul guvern, indiferent care va fi acesta.

Sorina Ștefăruță: *Suntem noi pregătiți pentru răspunsuri tranșante? Nu o dată mi-am zis că ar fi trebuit și noi, ca balticii, să îndurăm vreo două ierni frigul, dar să ne rupem de dependența energetică de Rusia. Acum, nu cred că mai suntem dispuși s-o facem.*

Iurie Leancă: Păi, nu știu când ați fost ultima dată în ceea ce cheamă centre raionale. Acolo sute de oameni locuiesc în apartamente ce nu s-au mai încălzit din '91 încoace. Niciodată. Și atunci, e mai bine să nu se încălzească încă un an sau doi, după care să intrăm în normalitate, ori s-o ducem astfel la infinit? Eu sunt adeptul terapiei de șoc. Țările Baltice și-au asumat-o și vedeți ce au reușit ei și ce (n-)am reușit noi. Letonia, unde salariile demult au depășit nivelul de 1000 de euro, simte mai acut decât noi efectele crizei economice. Totodată, cetățenilor letoni le este mai ușor să o înfrunte decât celor moldoveni, care trebuie să facă față, cu o pensie de câteva sute de lei, unor prețuri mai mult decât europene... De aceea, este foarte important ca viitoarea guvernare să aibă soluții și să vorbească despre ele.

Sorina Ștefăruță: *În ce măsură o să ne influențeze și în aceste alegeri votul geopolitic?*

Iurie Leancă: Nu cred că am un răspuns univoc. Dacă ne uităm la sondaje, vedem că populația noastră este extrem de confuză. Cum să te integrezi în UE și să mizezi în acest sens pe ajutorul Rusiei? Ce are Rusia cu euro-integrarea?.. Sunt convins că acest joc geopolitic contează, dar nu cred că de o manieră hotărâtoare. Lupta principală se va da pe

interior și între jucătorii de aici. Și cu ce obiective de politică externă se identifică acești jucători va conta în mod absolut.

Sorina Ștefărtă: *Transnistria este o șansă ori o povară pentru noi?*

Iurie Leancă: Atâta timp cât RM este slabă și politic, și economic, nu există soluții nici pe termen scurt, nici pe termen mediu ce ar avantaja Chișinăul și nu ar slăbi securitatea RM. Acum, mă tem că orice fel de reglementare va fi în detrimentul consolidării RM, al promovării reformelor, al apropierii de UE și de NATO. Căci, mai devreme sau mai târziu, ne vom da seama că nu există, deocamdată, alt mecanism de asigurare a securității decât NATO. Acum, trebuie să ne axăm pe malul drept - să-l facem prosper și previzibil. Atunci vom avea alte poziții de negociere. Trebuie să avem răbdare. Nu vreau să ne comparăm cu chinezii, care au așteptat 99 de ani revenirea Hong Kongul-ului, dar cred că trebuie să ne axăm pe probleme rezolvabile, care țin de noi, cei de la Chișinău. Pentru că Transnistria nu ține doar de Chișinău, ci și de felul în care se așează stelele politice la Kremlin, dar și cele de la Kiev. Tocmai din acest considerent găsesc că una dintre cele mai curajoase decizii din ultimii ani ale Puterii de la Chișinău a fost cea de a nu recunoaște, atunci când s-a declanșat Revoluția oranj de la Kiev, alegerea lui Ianukovici în funcția de președinte al Ucrainei. De ce nu am reușit să avem dividende din acea decizie curajoasă? De ce nu am reușit să atragem Kievul de partea noastră, așa cum a făcut Georgia? Este deja o temă pentru o altă discuție.

Sorina Ștefărtă: *Ce vom face noi dacă Ucraina ajunge, totuși, în NATO?*

Iurie Leancă: Ne vom preda cu bucurie. În 1998-2000 am fost cu un pas înaintea Ucrainei în ceea ce privește integrarea europeană. Acum noi suntem ghidați de Ucraina. Nu e regretabil că am pierdut și ca timp, și ca viteză, și ca inițiativă?

5. Experții despre Nota Verbală a MAEIE, din 26 noiembrie 2008, Adresată MAE Român. Timpul. 27.11.2008.

Victor Chirilă, Asociația pentru Politică Externă

Comunicatul este lipsit de orice sens. În cariera mea diplomatică de zece ani, niciodată n-am întâlnit o notă verbală bazată pe presupuse evenimente și

declarații ce ar putea avea loc. O notă verbală se referă, de obicei, la niște acțiuni care s-au produs deja... Chiar dacă admitem că există anumite informații ce îngrijorează autoritățile din RM, acestea nu ar trebui să fie făcute publice prin intermediul unor astfel de note verbale. Mai degrabă se comunică prin canale diplomatice, foarte atent, tacticos. În cazul dat se pare că diplomația noastră dă dovadă de lipsă de diplomatie - ea nu știe să comunice, nu știe să se comporte în conformitate cu niște standarde ce ar defini relațiile de bună vecinătate între state. Este o mostră de cum nu ar trebui să se comporte o diplomatie ce se declară europeană și adeptă a unor relații de bună vecinătate cu țările din regiune și, mai ales, cu vecinul imediat. Este total lipsit nu doar de diplomatie, ci de elementar bun-simț, să dai indicații, și încă public, unor diplomați străini pe care îi aștepti în vizită, cum ar trebui aceștia să se comporte și ce ar trebui să spună ori să nu spună. Putem spune că această avertizare despre posibile provocări este, de fapt, ea însăși o provocare, la care Bucureștiul nu ar trebui să răspundă. Având în vedere că se apropie alegerile din 30 noiembrie și aniversarea a 90-a de la Marea Unire din 1 decembrie 1918, cred că această notă nu este o simplă gafă diplomatică. E un avertisment adresat autorităților de la București, implicit ministrului de Externe Lazăr Comănescu, care urmează să vină la Chișinău, ca să fie foarte atenți ce declarații fac, la ce evenimente participă, cu cine se vor întâlni. Nu e întâmplătoare nici utilizarea termenului „minoritatea românească în RM”, intuindu-se faptul că acest lucru poate provoca supărări în anumite cercuri de la București. Nu-mi imaginez o astfel de notă verbală adresată de guvernarea comunistă Federației Ruse, bunăoară.

Igor Munteanu, director IDIS „Viitorul”

Declarația denotă un fel de frică de un eveniment pe care cineva nu-l poate evita. Este aproape un ton isteric, legat de niște evenimente asupra cărora nu există niciun fel de certitudine, dar care provoacă mare neliniște. În general, asemenea gen de corespondență nu trezește niciun fel de încredere asupra capabilității profesionale a diplomaților din MAEIE. Mai mult, denotă lipsa de profesionalism. Cred că MAEIE a pierdut o mare șansă să-și țină gura, pentru că nu este clar pe ce bază consideră că sosirea unor înalți oficiali ai diplomației române ar putea să instige la insinuări privind statalitatea și integritatea teritorială a țării și să tensioneze relațiile moldo-române. Este necesar de a construi punți

temeinice de comunicare între țările noastre, ce ne-ar fi de ajutor în procesul de integrare în UE, iar asemenea tonalitate nu contribuie decât la deraierea discuțiilor spre patetismul proletar-revoluționar al lui Che Guevara. Este regretabil că MAEIE face, de fapt, campanie electorală. Presupun că ar putea să existe o oarecare isterizare a anumitor lideri politici vizavi de cea de-a 90-a aniversare a Unirii din 1918, dar e vorba de un fapt istoric pe care nimeni nu-l va putea vreodată ignora, nega sau anula. Doar într-un sistem dictatorial cineva ar putea să interzică populației să nu serbeze un anumit eveniment, care e legat de identitatea unei bune părți a cetățenilor săi, cei care se consideră români. Faptul că o notă produsă de MAEIE trezește atâta contrariere și disonanță cu mandatul acestei instituții arată că este o acțiune negândită, care nu contribuie la întărirea relațiilor cu România.

Oleg Serebrian, Vicepreședinte al Partidului Democrat, Expert în relații internaționale

Este o provocare absurdă și e regretabil faptul că după câteva luni de calm în relațiile dintre Chișinău și București iată că, în ultimele zile, s-a relansat războiul declarațiilor. Cred că această notă verbală este în strânsă legătură cu declarația de săptămâna trecută a MAEIE, emisă în legătură cu desfășurarea alegerilor pentru parlamentul României pe teritoriul RM. Sunt insinuări absolut nefondate pentru că, în afară de autoritățile moldovene, altcineva nu poate apela la provocări în relațiile dintre Chișinău și București pe teritoriul RM. Dacă există probleme și îngrijorări, în mod normal, se invită șeful misiunii și este informat despre acest lucru cât se poate de discret și diplomatic, ceea ce se mai întâmplă în relațiile dintre țări. Bănuiesc că au mai fost probleme de acest gen și în relația cu Rusia, cu alte state poate. Oficialii ruși care veneau în RM erau avertizați în legătură cu posibile manifestări de protest, dar asta era făcut de o manieră cât se poate de discretă. Faptul că nota respectivă e făcută publică - ceea ce poate fi interpretat și ca o lipsă de profesionalism, pentru că astfel de note nu se dau publicității - o seamănă, mai degrabă, cu o declarație politică a unui stat față de alt stat. „Fiți atenți, vă puteți aștepta la provocări, pentru că opinia publică din RM condamnă comportamentul României pe teritoriul RM” - cam asta putem descifra printre rânduri. Părerea mea e că MAE de la București nu ar trebui să răspundă de aceeași manieră.

<http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=902&idRubric=9290&idArticle=20820>

Vlad Lupan, Expert Independent. NewsIn. 27.11.2008.

Analistul politic Vlad Lupan spune că trebuie să se țină cont că această notă s-a făcut publică în ajunul zilei de 1 decembrie, fapt interesant și sugestiv în sine. "Asemenea note sau declarații de obicei survin în urma unor evenimente pe care le putem numi fie răsturnare de guvern, fie revoluție și sincer vorbind nu am simțit o asemenea atmosferă în Republica Moldova în ultima vreme, ceea ce ne pune pe gânduri. Nu este un lucru normal în comunicarea diplomatică astfel de mesaje, sunt foarte rare și se întâmplă în cazul unor crize cum a fost cea georgiană. Însă a vorbi de situația cu criza georgiană în Republica Moldova este nițel straniu. Nu consider că este momentul potrivit și nici mesajul potrivit pentru un asemenea moment. Considerentele guvernării sunt total neclare și este ceva nou această manieră de comunicare, care capătă valențe deosebite în contextul sărbătorii Zilei Naționale a României", a declarat Vlad Lupan. Potrivit expertului, trebuie să se mai țină cont de faptul că zilele acestea la Chișinău are loc summitul Inițiativei Central Europene și o asemenea reuniune nu ar fi fost organizată în situația în care s-ar fi presupus anumite răsturnări politice în Republica Moldova. "Dacă totuși se organizează o asemenea reuniune și în paralel se face o asemenea declarație înseamnă că este vorba despre un avertisment pentru ca autoritățile române să facă mai puține declarații la 1 decembrie vis-a-vis de subiectul Republicii Moldova", este de părere analistul politic Vlad Lupan.

6. Reuniunea Anuală a OSCE și Așteptările Republicii Moldova. Interviu cu Andrei Sratan, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 19.11.2008.

Andrei Stratan: „Republica Moldova, în prejma ministerialei OSCE de la Helsinki este susținută totalmente de partenerii noștri internaționali, Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană, Ucraina. Poziția țării noastre a rămas neschimbată, mă refer la poziția politică, la reluarea negocierilor în formatul 5+2 și respectarea tuturor angajamentelor de către toți actorii care au fost luate anterior”.

Valentina Ursu: *Printre acești actori este și Federația Rusă. Dle ministru, ce șanse există ca Federația Rusă să-și retragă trupele și armamentul de pe teritoriul Republicii Moldova?*

Andrei Stratan: „Șanse întotdeauna există, fiindcă aceasta este calea și aceasta este formula de soluționare a problemei transnistrene”.

Valentina Ursu: *Să reformulez. Ce zice Moscova despre retragerea trupelor rusești de pe teritoriul Moldovei?*

Andrei Stratan: „Se examinează, fiindcă noi, spre regret, pînă în prezent nu am primit răspunsul la inițiativele noastre, la documentele în pachet, deci, un bloc al acestor documente este anume dedicat procesului de retragere a trupelor și munițiilor străine de pe teritoriul Republicii Moldova. Mai devreme sau mai tîrziu vom ajunge și la acest sub-punct, fiindcă Republica Moldova este un stat neutru și acest lucru noi îl avem confirmat în Constituție, în concepția securității naționale. Noi foarte mult am solicitat ca această neutralitate să fie recunoscută și respectată de către toți partenerii internaționali, indiferent din care parte și care viziuni ei ar avea în prezent față de subiectul reglementării problemei transnistrene”.

Valentina Ursu: *Moscova condiționează retragerea armatei cu soluționarea politică a conflictului transnistrean?*

Andrei Stratan: „Nu. Acest subiect nu a fost discutat. Nici nu se abordează de către oficialitățile din Federația Rusă”.

Valentina Ursu: *Și niciodată n-a dat un răspuns, cînd vor pleca de aici?*

Andrei Stratan: „Sperăm că vor pleca, deși răspunsul a fost dat în 1999, în cadrul Summitului respectiv, dar spre regret aceste termene nu au fost respectate, dar continuăm să discutăm. Procesul nu este așa de simplu cum s-ar părea”.

Valentina Ursu: *Vocea Chișinăului devine mai puternică atunci cînd și cei de la putere, și cei din opoziție au același scop – să fie onorate angajamentele asumate de Federația Rusă la Summitul OSCE de la Istanbul privind retragerea?*

Andrei Stratan: „Tot este un semnal suplimentar, fiindcă trebuie să fie luate în considerație părerile și viziunile tuturor”.

Valentina Ursu: *Prezența reprezentantului Departamentului de Stat american, David Merkel, a însemnat?*

Andrei Stratan: „Statele Unite ale Americii continuă și mai departe să manifeste un interes față de acest subiect. Schimbările care au avut loc, politice, în Statele Unite ale Americii, deci, nicidecum nu influențează negativ asupra consolidării relațiilor și aportului care l-a adus și ar putea să-l aducă în continuare Statele Unite ale Americii, inclusiv față de soluționarea problemei transnistrene”.

7. Transnistria: Între „Wishful Thinking” la Chișinău și Strategie cu Bătaie Lungă la Moscova. Iulian Chifu. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 17.11.2008.

Analistul de la București, Iulian Chifu, Directorul Centrului pentru Prevenirea Conflictelor, crede că lipsa de transparență a convorbirilor: Putin - Voronin la Chișinău, pe tema Transnistriei arată că cele două părți au în continuare poziții de neîmpăcat. Înaintea convorbirilor, premierul rus declarase că tema transnistreană va fi abordată în detaliu cu președintele moldovean. Dar comunicatele de presă, după întrevvedere, nu spun un cuvânt despre Transnistria. Într-un interviu cu Alexandru Eftode, analistul politic bucureștean trage concluzia că, în ciuda așteptărilor Chișinăului, după războiul ruso-georgian, Moscova nu este dispusă totuși să facă cedări în Transnistria.

Iulian Chifu: Avem de a face cu două poziții complet ireconciliabile. Pe de o parte, Republica Moldova își dorește și menține în continuare această chestiune, privind retragerea trupelor ruse din regiunea separatistă. De asemenea, își dorește un control pe întreaga regiune, într-un format chiar și de autonomie.

Pe de altă parte, Federația Rusă are drept interes menținerea trupelor ruse în Transnistria. Mai mult, Rusia este într-o perioadă, în care este din ce în ce mai puțin dispusă să facă concesii și să renunțe la o poziție de natură strategică, căreia i-a dat o valoare importantă.

Alexandru Eftode: Care este această valoare strategică a Transnistriei pentru Rusia? La ce i-ar folosi Rusiei Transnistria?

Iulian Chifu: Este un instrument util, pentru că Transnistria ajută pe de o parte la un punct de sprijin, care să limiteze opțiunile de securitate și acțiunile externe ale Ucrainei, pe de altă parte care să țină sub un relativ control, fie viitoarele baze NATO de la Marea Neagră, fie chiar traseul viitoarelor interceptoare și radare Cehia-Polonia din scutul anti-rachetă. Deci, începe să dobândească un rol direct, de natură strategică, un rol pe care să spunem, într-o anumită perioadă a ultimilor ani îl pierduse într-o formă directă.

Alexandru Eftode: După războiul din Georgia, președintele Rusiei Medvedev s-a întâlnit mai întâi cu Voronin, apoi cu Smirnov. S-a comentat atunci că Rusia ar vrea cumva să se reabiliteze ca imagine după războiul din Georgia, rezolvând pe cale pașnică conflictul din Transnistria. Ziarul „Economist” scria că Vladimir Putin vine la Summitul CSI la Chișinău cu un nou plan și că Transnistria ar fi un loc potrivit pentru Rusia, să înceapă ași reclădi relația cu Uniunea Europeană.

Iulian Chifu: Da, cred că suntem în spațiul pe care l-am putea numi „wishful thinking”. În nici un moment nu a existat o asemenea fereastră de oportunitate sau o asemenea dorință a Federației Ruse. Chișinăul și-a dorit să aibă un tip de negociere direct cu Moscova, pe principiul că din această ecuație ar ieși separatiștii nistreni, deci, că ar avea un tip de avantaj în acest tip de negociere. Dar, Republica Moldova s-a găsit în situația celui mai mare coșmar al său. Respectiv, după momentul inițial, Rusia a anunțat un format de tip „1+2”, în care apărea automat Transnistria, iar în al doilea pas, Chișinăul a fost trimis la Tiraspol să-și rezolve problemele pe cale bilaterală, mediat, firește, de către Federația Rusă.

Alexandru Eftode: Președintele Vladimir Voronin a declarat de mai multe ori, în ultima jumătate de an, că problema transnistreană este aproape de rezolvare. Și iată că Putin a venit la Chișinău, nu s-a întâmplat nimic. Ce opțiuni are de acum încolo Republica Moldova, în următoarele luni?

Iulian Chifu: Chiar și până în momentul de față, eu am certitudinea că Vladimir Voronin și cu experții din jurul său știau foarte bine pe ce se află, dar era

într-o situație relativ complicată și este în continuare pentru că, iată, vin alegerile parlamentare. Din programul, haideți să spunem de prim plan al lui Vladimir Voronin - reintegrarea teritorială și apropierea de Uniunea Europeană, niciunul dintre cele două puncte nu sunt într-o situație convenabilă pentru populație. Dacă în cazul reintegrării teritoriale populația are acest interes într-o măsură sub trei la sută, dar miza a fost ridicată de Vladimir Voronin. În chestiunea apropierei de Uniunea Europeană, Vladimir Voronin, are întâzieri majore și o scădere de credibilitate majoră, atât în raport cu Bruxelles-ul, cât și în interior. În aceste condiții este greu de spus care este drumul pe care o va apuca actuala conducere de la Chișinău.

Eu cred că se va încerca în continuare tragerea de timp și menținerea cumva în prim plan a posibilității unei soluții în Transnistria, până trec alegerile și de asemenea va exista un accent foarte important pus pe perspectiva unui Acord de asociere, de tipul celui care este negociat astăzi între Ucraina și Uniunea Europeană, care ar putea să înceapă aceste negocieri imediat după ce actualele alegeri vor trece. Cred însă că în egală măsură Vladimir Voronin este mult mai preocupat, în mod pragmatic, și pe principii de real politic, de perspectiva sa și a partidului pe care îl conduce. În consecință cred că calculele sale realiste merg mai degrabă pe această zonă – în a pregăti succesiunea sa la președinția Republicii Moldova, un loc pentru sine în viitorul eșafodaj politic de la Chișinău și un rol cât mai important pentru partidul său după alegerile din martie anul viitor.

8. Cum se Explică Absența Oricărei Referințe la Transnistria în Comunicatele de După Întrevederea Voronin-Putin? Eugen Revenco. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 18.11.2008.

În cadrul vizitei premierului rus, Vladimir Putin, la Chișinău, la lucrările Summitului CSI, ce s-au consumat la finele săptămânii trecute, opinia publică moldovenească aștepta să fie abordată și problema transnistreană, problemă pe care șeful guvernului de la Moscova anunța înainte de începerea reuniunii că o va discuta în detaliu cu președintele Vladimir Voronin. Acest lucru nu s-a întâmplat însă, pentru că, cel puțin din comunicatele oficiale, orice referință la problematica transnistreană lipsește.

Totodată, în ajunul Summitului CSI la Chișinău un prim-vicepremier rus, Igor Shuvalov, a declarat

agenției Reuters că Rusia susține reactivarea planului Kozak, privind reglementarea transnistreană. Planul Kozak a fost promovat de Vladimir Putin în 2003, pe când era președinte la Kremlin, și respins în ultima clipă de Vladimir Voronin. El prevedea federalizarea Moldovei cu Transnistria, accesul autorităților transnistrene în Guvernul și Parlamentul de la Chișinău și menținerea trupelor ruse în stânga Nistrului, ca o garanție pentru noua federație.

Tot în legătură cu Summitul, presa rusă scria zilele trecute că Parlamentul Republicii Moldova n-a avut suficient curaj pentru a cere retragerea armatei ruse din Transnistria și îl citează de asemenea pe ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, care într-un interviu pentru postul de radio „Eho Moskvi” a declarat că Moscova continuă să depună eforturi pentru reglementarea conflictului transnistrean, iar Președintele Dmitri Medvedev s-a implicat personal în a pregăti o întâlnire dintre omologul său moldovean, Vladimir Voronin și liderul transnistrean, Igor Smirnov.

Cum ar putea fi explicată lipsa din relatările oficiale a oricărei referințe la Transnistria în raport cu declarațiile făcute de diplomații ruși, îl vom întreba pe Eugen Revenco, Director de programe la Asociația pentru Politică Externă de la Chișinău.

Elena Cioina: *Domnule Revenco, bună dimineața.*

Eugen Revenco: Buna dimineața.

Elena Cioina: *Domnule Revenco, cât de plauzibil vă pare ca premierul Putin în discuțiile pe care le-a purtat la Chișinău să nu fi abordat de loc problematica transnistreană?*

Eugen Revenco: În primul rând, prim-ministrul Putin nu mai este președintele Putin, de aceea și cercul de întrebări care le abordează ar putea fi unul diferit, chestiuni cu caracter preponderent economic. Și de altfel, tematica transnistreană a fost totuși pe agendă. Chiar după întrederea cu Prim-ministrul Greceanii, s-a anunțat că au avut discuții pe marginea chestiunii transnistrene. Dacă examinăm mai atent, o să observăm că și unele elemente din pachetul propus de Chișinău au fost abordate, bunăoară reluarea exporturilor către România a energie electrice de la centrala de la Cuciurgan, care este deținută de compania rusă RAO EES. Or, în pachetul propus de Chișinău, recunoașterea

proprietății Federației Ruse, era una din condiții și acum vedem că Chișinăul s-a angajat deja să efectueze aceste transporturi, autorizând exporturile.

Într-o altă ordine de idei nu putem să sperăm la prea multă rezolvare a problemelor cu Prim-ministrul Putin, acum, la Chișinău, deoarece, cum a spus și Ministrul de externe Lavrov, președintele Medvedev este angajat într-o discuție, de a-i pune la masa de tratative pe Voronin și Smirnov. Or, progrese mari în acest sens nu observăm.

Valeriu Cater: *Domnule Revenco, dar de ce totuși orice referință la problema transnistreană, oricât ar fi ea de formală lipsește din relatările oficiale. Să însemne asta cumva că, să zicem, oferta Moscovei nu mai e pe placul Chișinăului și atunci evită să facă referință la un eventual eșec diplomatic?*

Eugen Revenco: Se pare că Moscova încă nu a avut altă ofertă decât planul Kozak, din momentul de când l-a elaborat. În câteva rânduri, în aceasă vară și iată acum Vicepremierul Șuvalov a readus în discuții memorandumul Kozak, ca răspuns la propunerea de pachet care a fost cândva transmisă de Chișinău.

Valeriu Cater: *Deci, declarațiile primvicepremierului rus, Igor Șuvalov, pot fi înțelese foarte clar, că Rusia insistă pe memorandumul Kozak și probabil nu vede o altă soluție a conflictului?*

Eugen Revenco: Da, anume așa trebuie înțeles, mai ales că Federația Rusă este cea care a intenționat și a solicitat mărirea numărului contingentului de pacificatori în regiune. Asta nicidecum nu se înscrie în altă logică, decât cea a memorandumului Kozak.

Elena Cioina: *În acest caz cum credeți că ar trebui să procedeze autoritățile moldovene?*

Eugen Revenco: Autoritățile moldovene cred că trebuie să fie preocupate de păstrarea liniștei și păcii în regiune, în special în contextul alegerilor care se apropie acum în Republica Moldova, alegerile parlamentare. Or, în preajma alegerilor ar putea exista, sau cresc riscurile unor destabilizări, așa cum au fost se pare că și în iarna acestui an.

Valeriu Cater: *Dar, credeți că mai e necesară o întâlnire dintre Voronin și Smirnov, pe care, potrivit presei ruse, s-ar fi angajat s-o medieze președintele Medvedev personal?*

Eugen Revenco: Având în vedere că pe frontul acestor consultări nu sunt mari progrese, comunitatea internațională are nevoie de o dinamică pozitivă, ca să poată arata cel puțin la Reuniunea Ministerială a OSCE că iată este un progres. Ar fi și un progres pentru Federația Rusă, după războiul din Georgia, dar și pentru Republica Moldova ar putea, eventual, să micșoreze riscul unor escaladări sau tensionări a situațiilor în preajma alegerilor parlamentare. Deși, faptul că cei doi se vor întâlni, vor discuta despre chestiuni care nu țin de soluționarea conflictului, nu garantează că pacea va exista permanent. Avem o prezență militară în regiune care trebuie să-și facă lucrul...

Elena Cioina: *Domnule Revenco, vă mulțumim.*

9. Mats Aberg, Ambasadorul Suediei în România și Republica Moldova: Prin Parteneriatul Estic Putem Determina ca Relația dintre UE și Moldova să se Consolideze. NewsIn. 23.11.2008.

Obiectivele Președinției Suediei la Uniunea Europeană: iunie – decembrie 2009

Suedia se pregătește să preia președinția UE în al doilea semestru al anului viitor într-un conetxt care nu este lipsit de dificultăți. UE se confruntă cu criza financiară, iar efectele se vor resimți până în 2010, Tratatul de la Lisabona nu este încă ratificat de toate țările membre, iar procesul de reformare a mecanismului european stagnează. Există numeroase voci care și-au exprimat îndoiala în legătură cu capacitatea Cehiei de a avea rezultate spectaculoase cât timp va fi la cârma UE, în prima jumătate a anului viitor, și de aceea așteptările legate de Suedia cresc și mai mult. Cert este că Suedia nu va avea o sarcină ușoară, iar ambasadorul Mats Aberg recunoaște acest lucru. Momentan, se refac planurile inițiale, pentru că odată cu respingerea Tratatului de la Lisabona de către irlandezi, situația s-a schimbat.

"Suedia se află într-o poziție ciudată, pentru că nu știe exact cum va coordonatele mediului în care va prelua președinția UE. Mai întâi am crezut că odată cu Tratatul de la Lisabona vom avea un nou Parlament European, o nouă Comisie Europeană, noi poziții de vârf în structura UE, cum ar fi fost înaltul reprezentant pentru politică externă...Dar apoi Tratatul de la Lisabona nu a fost adoptat de irlandezi și am început să facem planuri secundare...Se poate spune că am trecut la planul B... sau chiar C", glumește diplomatul suedez.

"Ne interesează foarte tare să știm cum va arăta noua Comisie, câți membri va avea. Apoi vrem să promovăm atât semnarea Tratatului de la Lisabona, cât și întreg procesul Lisabona, adică procesul de reformare a UE, și procesul de dezvoltare economică pe care sperăm să îl continuăm și să îl rafinăm. Ne trebuie un nou început pentru acest proces, mai ales după actuala criză. Apoi, urmărim dezvoltarea procesului de la Haga, legat de aspectul judiciar și de afaceri interne. Acesta va fi un aspect asupra căruia ne vom concentra", a spus ambasadorul Suediei.

Stockholmul este favorabil păstrării în CE a atâtor comisari câte țări membre sunt și nu vede un motiv pentru care acest lucru ar trebui schimbat. "Sunt complet de acord că este crucial pentru fiecare țară să aibă un comisar european. Chiar dacă acesta nu reprezintă țara sa, el este foarte folositor, pentru că știe cum stau lucrurile pe plan intern. De asemenea, pentru publicul general este un confort psihic să știe că cineva din țara face parte din Comisie. Nu vād de ce nu pot exista 27, 28, 29 de comisari, câți este nevoie. Construcția europeană nu va fi ajutată, dacă începem să eliminăm comisari pe baza factorului de putere pe care îl are fiecare țară", susține ambasadorul.

Suedia și Finlanda sunt singurele țări din UE care nu au impus restricții pentru România și Bulgaria pe piața muncii. Aberg crede că este un moment neprielnic ca țările europene să anunțe acum ridicarea acestor restricții. "Din cauza crizei financiare mai toate țările au probleme cu locurile de muncă, cu șomajul și cu disponibilizările. A fost ghinion că decizia de a prelungi sau nu cu trei ani aceste restricții a trebuit luată acum. Bineînțeles, în Suedia și Finlanda oamenii nu se grăbesc să vină să muncească, dar este un avantaj politic să nu avem aceste restricții", a explicat oficialul suedez.

Un alt element central al președinției suedeze a UE îl va constitui pachetul climatic. "UE trebuie să vorbească în privința pachetului climatic pe o singură voce. Polonia și alte țări, Italia poate, au anumite rețineri. Cred că odată cu președinția noastră această problemă va putea fi rezolvată. În timpul președinției suedeze, în decembrie 2009, se va desfășura la Copenhaga o conferință crucială a ONU pe probleme de mediu", spune Mats Aberg. "Acest moment va constitui prioritatea numărul unu pentru președinția suedeză a UE. Să ne prezentăm acolo cu o singură voce și să rezolvăm problemele existente.

Ajutăm deja Franța să pregătească discuțiile și poziția UE. Pentru a ne putea pune de acord trebuie discutat pe termen lung cu toți partenerii europeni", punctează ambasadorul.

Parteneriatul Estic va consolida relația dintre UE și Republica Moldova

"Un alt aspect asupra căruia vom insista este implementarea procesului de cooperare regională Parteneriatul Estic. România a ezitat în legătură cu acest proiect, pentru că a părut că acesta se suprapune cu Sinergia Mării Negre. Dar și președintele Băsescu, și ministrul de externe Lazăr Comănescu au părut să înțeleagă faptul că aceste două inițiative sunt complementare. Noi susținem Sinergia, iar Parteneriatul Estic ajută acest proiect. Noi așa vedem lucrurile", a explicat diplomatul suedez.

În acest context, președinția suedeză are în vedere organizarea la București a unui seminar axat pe cooperare regională. "Avem un program pentru regiunea baltică și sperăm că acesta va putea aduce beneficii și cooperării în regiunea Mării Negre. Avem în plan un seminar sau conferință chiar aici, la București, chiar pe această temă – cum putem să interrelaționăm toate inițiativele regionale pentru a obține progrese reale și avantaje concertate", a explicat Aberg.

De asemenea, președinția suedeză va milita pentru extinderea UE. "Am susținut procesul de extindere și am sprijinit complet orice inițiativă. România și Suedia privesc exact în aceeași direcție când vine vorba de extindere. Ne dorim foarte tare ca ideea de extindere să nu fie înăbușită de criza financiară", a subliniat ambasadorul.

Întrebat dacă Republica Moldova poate fi inclusă în pachetul Balcanilor de Vest în ceea ce privește extinderea, așa cum sugerează președintele Băsescu, Aberg a răspuns hotărât că nu. "Tocmai din acest motiv am și lansat Parteneriatul Estic. Echipa din MAE român pentru Republica Moldova este extraordinară și au reușit să instaleze un climat optim în relațiile dintre România și Republica Moldova. Suedia susține integrarea Republicii Moldova și ne bazăm pe România ca partener în acest sens. Prin Parteneriatul Estic putem determina ca relația dintre UE și Republica Moldova să se consolideze, să liberalizăm piețele și să rezolvăm problema regimului de vize", a explicat ambasadorul Aberg, acreditat și la Chișinău.

În privința conflictului transnistrean, Aberg consideră că formatul de negociere "cinci plus doi" este singurul prin care se poate progresa. El a evidențiat însă o greșeală a acestui format. "Există o tendință de a căuta soluții fără a lua în considerare partea transnistreană. Nu putem ajunge la o soluție fără ei. Sunt deja de capul lor de 20 de ani aproape și nu spun că e corect ce au făcut, dar și-au dezvoltat o identitate. Acum trebuie să existe, pe lângă dialogul politic, și o comunicare cu publicul general. Am trăit la Moscova pe timpuri grele și știu cum e. Trebuie să existe un dialog constructiv. Oricum, până la alegerile de anul viitor nu se va mai realiza niciun progres", a subliniat Mats Aberg. "Este evident că planul Kozak nu este viabil pentru rezolvarea problemei. Eu cred că trebuie mers pe ideea creșterii încrederii reciproce a partenerilor de discuție. Aceasta este modalitatea prin care putem progresa și a ne putem apropia de o soluționare a conflictului înghețat", a conchis ambasadorul.

Mats Aberg are o carieră de 39 de ani în diplomație și a lucrat la Consiliul European, la OSCE, a pregătit tineri diplomați, a fost ambasador în Vietnam, consilier comercial la Moscova, însărcinat cu afaceri în Laos. La București și-a început mandatul din septembrie 2006.

10. Parteneriatul Estic ca Instrument de Integrare Europeană a Moldovei. Jasek Saryusz Wolski, Comisia de Politică Externă a Parlamentului European. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 24.11.2008.

Moldova este un partener strategic important, precizează politicianul european, nu numai pentru că este un vecin direct al Uniunii Europene, dar și pentru rolul pe care-l joacă în Sinergia la Marea Neagră, o strategie dezvoltată de Uniunea Europeană.

În acest moment, este de părere Jasek Saryusz Wolski, vehiculul cel mai eficient al apropierii de Uniunea Europeană este Parteneriatul estic, inițiativă lansată de Polonia și Suedia după modelul parteneriatului mediteranean, inițiat de Franța. Un parteneriat care cuprinde pe lângă Republica Moldova, Ucraina, Belarus, Armenia, Azerbaidjan și Georgia.

„Nimeni nu pune la îndoială faptul că toate aceste țări sunt europene”, continuă Jasek Saryusz Wolski. Și în momentul în care vor fi pregătite, legal, economic, politic, social. În momentul când vor fi la

nivelul Uniunii Europene, atunci cu greu îmi pot închipui că cineva le-ar putea refuza cererea de admitere în Uniunea Europeană. Parteneriatul, continuă Jasek Saryusz Wolski, include elemente, cum ar fi libera circulație a mărfurilor și ulterior persoanelor, elemente foarte apropiate de cele ale unui Acord de asociere. Motiv pentru care se vor și numi, în funcție de gradul de pregătire a partenerilor „Acorduri de Asociere”. Așa cum Uniunea Europeană a oferit deja Ucrainei.

În tot cazul, declară Jasek Saryusz Wolski, Parteneriatul estic ar putea lua o formă instituțională încă din legislatura următoare, din 2009, când se va forma un grup parlamentar comun, între Parlamentul european și parlamentari din cele șase țări participante.

Pentru Republica Moldova, una dintre probleme de rezolvat, rămâne desigur conflictul transnistrean, în al cărui soluționare se implică și Uniunea Europeană. Numai că, deplânge Jasek Saryusz Wolski, negocierile tot încep și se întrerup, și încep din nou și se întrerup din nou.

11. Conceptele de „Politică de Vecinătate” (UE) și „Vecinătate Apropiată” (Rusia) se Află în Regim de Confruntare în Regiunea Mării Negre. Dan Dungaciu. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 21.11.2008.

Despre conflictele înghețate și pericolul reprezentat de ele raportul american nu vorbește, dar s-a vorbit îndelung pe această temă la Chișinău, la o conferință internațională pe tema „Securității în zona mării negre”. Vasile Botnaru l-a întrebat pe sociologul și analistul politic de la București, Dan Dungaciu, participant la conferință, cum vede el această zonă a Mării Negre și relația ei cu Uniunea Europeană sau cu NATO - o punte sau un teren minat.

Dan Dungaciu: Frontiera Euro-atlantică, după 90, s-a tot extins către est, definind deci, cum s-ar spune, regiunile. A fost la început grupul de la Visegrad, a fost la început Europa răsăriteană, care nu știa foarte bine ce este, dar știa că nu este Balcani. Frontiera a ajuns pe Prut, frontiera a ajuns la Marea Neagră. Grupul ăsta este de fapt o definiție, cum să spun, cu „forcepsul”, ea nu are o identitate. Identitatea este de sus în jos și tot acest pachet euroatlantic încearcă cum s-ar spune să găsească un nume pentru ceea ce este dincolo, adică limesul Euro-atlantic, se numește Marea Neagră. Singurul lucru în comun pe care îl au

este, deocamdată, Marea Neagră. Și, dacă atunci când s-a extins Uniunea Europeană și NATO, după 90 încoace, n-a avut o contrapondere foarte puternică, deci, n-am avut animozități, n-am avut confruntări, nici pe Visegrad, nici pe Europa de Est, decât, mă rog, pe Țările Baltice, dar nu cu putere. La Marea Neagră s-a ajuns cum s-ar spune în regim de confruntare. De fapt asta e miza. Dacă Federația Rusă era Federația Rusă și în '92, '93, '94, ori '97 probabil că discutăm așa și despre Visegrad sau și despre Baltici. Acum suntem într-un regim de confruntare.

În al doilea rând, Marea Neagră este ceea ce rușii numesc „vecinătate apropiată”, ceea ce europenii numesc „politică de vecinătate”. Deci, aici se suprapun de fapt cele două interese și ai de a face cu un actor - Federația Rusă, care a arătat și în Georgia că nu vrea să cedeze fără luptă și chiar poate să o facă. Confruntările de aici vin și de aici încercăm să definim de fapt „soft” Marea Neagră, uitând că problema e de fond. Deci, ca strategie de integrare a Mării Negre nu există precedente și nu ne putem uita la precedente pentru că precedentul, cum spuneam, era foarte clar - o geografie simbolică europeană, NATO și Uniunea Europeană. Aici lucrurile stau altfel, acum inventăm geografia simbolică europeană, pro euro-atlantică a Mării Negre, căutând, scurmând din istorie elemente, careva comune.

Despre NATO nu mai poate fi vorba pentru că e respins, chiar și la nivelul Bruxelles-ului începe să se vorbească despre „lesne e că e *more European Union*”. Și în ceea ce privește ultimul element „Uniunea Europeană” nici măcar nu este stipulat ca proiect strategic în mod clar la Bruxelles pentru că Bruxelles-ul a gândit politica de vecinătate ca o politică de a ține într-un termen rezonabil populațiile afară, adică așa-numita integrare fără europenizare și atunci toată confruntarea aceasta este un soi de încercare de ați găsi identitatea, dar e foarte greu să ți-o găsești, știind, din punct de vedere instituțional, că nimeni de sus în jos nu te ajută. Și toate discuțiile astea, cam de aici apare confuzia și heterogenitatea asta și de păreri și de opțiuni, pentru ca deocamdată nu este clar ce e cu ce. Ce e la Marea Neagră, cu excepția unui singur lucru, că, pe de o parte, nu este frontiera euro-atlantică, pe de altă parte - zona de interes rusească.

12. Perspectivele Cooperării Regionale în Bazinul Mării Negre. „Punct și de la capăt”. Radio Europa Liberă. Transcris APE. 23.11.2008.

Vasile Botnaru: Doamnelor și Domnilor, bine v-am găsit. La microfon e Vasile Botnaru, moderatorul și prezentatorul emisiunii duminicale „Punct și de la capăt”. Tema emisiunii de astăzi am preluat-o de pe agenda unei dezbateri publice, organizate de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, în cooperare cu Fundația Friedrich Ebert, dezbateri care și-a propus să răspundă la următoarea întrebare: „Este oare regiunea Mării Negre un câmp minat pentru securitatea țărilor riverane sau o punte de cooperare?”.

Mi s-a părut foarte ofertantă această abordare și am decis să transfer discuția în studioul Europei Libere cu tot cu organizatori și moderatori ai conferinței internaționale, care și-a ținut lucrările la Chișinău, în ziua de vineri, 21 noiembrie, astfel încât, de fapt, să smântânim oalele, adică să trecem în revistă o parte din concluziile dezbaterilor la care au participat experți din opt țări din spațiul pontic.

Așadar, în studioul Europei Libere i-am invitat pe Igor Munteanu, directorul executiv de la IDIS „Viitorul”, Ana Mihailov, reprezentantul oficial al Fundației Friedrich Ebert și pe Victor Chirilă, care a reprezentat la conferință Asociația de Politică Externă. Și mai avem părerea fostului premier român, Petre Roman, la subiectul emisiunii, opinie decupată dintr-un interviu pe care ni l-a acordat Petre Roman, telefonic, aflându-se într-un periplu electoral în câteva țări europene. Profitând de ocazie, l-am întrebat pe fostul premier român și despre alte lucruri sau mai exact, întâi de toate, despre subiectele predilecte ale campaniei electorale, pe care o desfășoară potențialii reprezentanți ai românilor din Republica Moldova în Parlamentul de la București, înainte de scrutinul din 30 noiembrie. Ce a spus Petre Roman veți afla din programele noastre cotidiene. Astăzi ne vom limita însă la spațiul pontic.

Așadar, astăzi, în studioul Europei Libere se află Igor Munteanu, directorul executiv de la IDIS „Viitorul”, Ana Mihailov, reprezentantul de la Chișinău al Fundației Friedrich Ebert și Victor Chirilă, expert la Asociația de Politică Externă. Și vom trece în revistă concluziile formulate în cadrul unei conferințe internaționale, organizate de IDIS „Viitorul”, care a anunțat în titlul generic următoarea întrebare: „Regiunea Mării Negre – un câmp minat pentru securitatea țărilor riverane, sau o punte de

cooperare?” Mai întâi să auzim părerea fostului premier, dar și ministru de externe și președinte al senatului româniei, Petre Roman, pe care l-am întrebat ce atuuri ar avea România pentru a prelua, așa cum și-au propus autoritățile de la București, poziția de lider în spațiul pontic.

Petre Roman: „România trebuie să-și valorifice în primul rând pentru ea o strategie la Marea Neagră. Într-adevăr, există anumite atuuri ale României în această zonă, pentru că România este țară membră a Uniunii Europene și țară membră a NATO. În același timp, ar putea să realizeze în zonă, adică în zona aceasta de Sud-Est a Mării Negre o platformă economică, financiară de care este foarte mare nevoie în perspectiva ieșirii din criza serioasă în care se zbate toată lumea și care n-are cum să nu se reflecte și în zonă. Vine și momentul relansării, ieșirii din criză. Și atunci e nevoie și de o platformă economică financiară în acea zonă. Pentru asta însă România mai are încă multe de făcut.

Vasile Botnaru: Ce ar trebui să primeze pe agendă, probleme de securitate, geopolitica sau interesele cetățeanului?

Petre Roman: „Dacă vorbiți de Marea Neagră, fără îndoială că cele economice sunt cele mai importante”.

Vasile Botnaru: L-am mai întrebat pe Petre Roman ce crede despre comportamentul Rusiei în regiunea Mării Negre.

Petre Roman: „Rusia poate să-și vadă de interesele sale. Și vedem bine că o face fără să ezite, dar fiecare popor își are și propriile sale interese. Până la urmă, în niciun caz nu mai trăim într-o lume în care Rusia decide ce și cum se face. Așa că noi să ne vedem de drumul nostru, cu toată încrederea”.

Vasile Botnaru: Nici măcar în Marea Neagră, așa cum a numit președintele (Traian Băsescu) Marea Neagră drept un loc intern...?

Petre Roman: „Asta a fost o speculație greșită, dar nu are rost să ne mai referim la ea”.

Vasile Botnaru: Iar acum, am să le ofer cuvântul oaspeților mei din studioul de la Chișinău al Europei Libere.

Igor Munteanu: „O cooperare este necesară și foarte utilă în această regiune, dinamică de

conflicte și de tensiuni interne, pentru că cooperarea răspunde la necesitățile primare ale țărilor, ale națiunilor din această regiune. În principiu, există o proliferare de formate, sub care cooperare este tratată. Există și BISEC, există și Forumul la Marea Neagră, există și politica Sinergia a Uniunii Europene, există și foarte multe alte formate mai mici, mai tehnice, prin care se încearcă de a găsi răspunsuri adecvate la instabilitatea din această regiune; iar instabilitatea este provocată de lipsa de dezvoltare economică, de contacte și cooperare, de impactul factorilor externi cum este Federația Rusă. Și sigur ceea ce s-a întâmplat în Georgia reprezintă nu doar o durere de cap pentru autoritățile de la Tbilisi, este o țintă lungă, este o bătaie directă în interesele Occidentului de a aclimatiza spațiul de cooperare din această regiune. Motivul pentru care colegii noștri au acceptat să vină la Chișinău este că nu există un răspuns definitiv - ce fel de cooperare va exista în următorii 10 ani de zile în această regiune? Este cooperarea posibilă prin intermediul instituțiilor existente, ori trebuie să ne gândim la alte instituții care să le înlocuiască pe cele vechi? În sfârșit, s-au pus probleme pe parcursul acestei conferințe asupra interesului Occidentului de a avea o relație tensionată cu Rusia, de dragul valorilor în care crede. Acest mesaj a sunat foarte distinct și în discursul expertului georgian și în discursurile experților din România și din Ucraina. Pentru că nu putem să avem o cooperare stabilă în această regiune, atâta timp cât nu ne ținem de promisiunile care au fost făcute națiunilor, statelor din această regiune cu privire la sprijinul demersurilor pentru mai multă libertate, pentru prosperitate economică și stabilitate în regiune”.

Vasile Botnaru: Astăzi, în fond, ce se întâmplă în această regiune? Este asimilat Răsăritul de către Vest? Se concepe o anticameră, o tindă a Uniunii Europene pentru aspiranți sau fiecare își vede de treaba lui și cooperează bilateral sau multilateral pe segmente, care la moment sînt pe agenda guvernelor naționale, Domnule Chirilă?

Victor Chirilă: „Interesul comun este anume crearea unui mediu de securitate care să satisfacă toate statele. Există interesul pentru colaborare economică mult mai profundă, există interes pentru crearea unui mediu de securitate necesar pentru cooperarea în domeniul energetic”.

Vasile Botnaru: Participanții au convenit asupra modului de a înțelege securitatea? În știință, mai

întâi, savanții convin asupra aparatului noțional. Înțeleg ei la fel securitatea?

Victor Chirilă: „Participanții au menționat că țările înțeleg diferit modul de asigurare a securității, modul cum văd ei cooperarea economică în regiune. Rusia evident dorește păstrarea influenței sale majore în regiune, ea nu vrea o implicare mai mare a Alianței Nord-Atlantice, nu vede cu ochi buni o implicare a Uniunii Europene mai pronunțate. În același timp, avem state care deja și-au afirmat dorința de a se integra în spațiul euroatlantic - Georgia, Ucraina. Moldova, care chiar dacă nu dorește, nu și-a pus scopul integrării în Alianța Nord-Atlantică, ea dorește să se integreze în Uniunea Europeană. Vedem iarăși o Turcie, care dorește să se integreze în Uniunea Europeană, dar în același timp este foarte prudentă, când este vorba de o implicare mai mare a Alianței Nord-Atlantice în asigurarea securității în bazinul Mării Negre, chiar și vis-a-vis de Uniunea Europeană. Deci, statele au viziuni diferite și deocamdată asupra mijloacelor și asupra instrumentelor, care ar trebui folosite pentru asigurarea acestui mediu de securitate”.

Vasile Botnaru: După ce există alte formate, OSCE-ul de exemplu, care se ocupă prin definiție de securitate. Există tentativa numită GUAM. De ce ar trebui un nou organism omnivor?

Ana Mihailov: „De fapt, nu s-a discutat despre formarea unei organizații, care să coordoneze activitățile instrumentelor, mecanismelor, organizațiilor deja existente. S-a accentuat importanța coordonării și corelării activităților acestor organizații care au fost menționate mai sus, de către Igor Munteanu, cum este Organizația pentru Cooperare Economică la Marea Neagră. Sinergia Mării Negre - o inițiativă nouă lansată de către Uniunea Europeană, pentru a asigura stabilitatea în această regiune. Din păcate însă conflictul din Georgia a dovedit că Bruxelles-ul nu a fost pe deplin pregătit pentru a face față acestor provocări”.

Igor Munteanu: „Una din concluziile la care am ajuns a fost că țările din jurul Mării Negre sînt obsedate de geopolitică. Acest fenomen îi face să uite de instrumentele practice cu care pot să concureze și să găsească punți comune de comunicare și de integrare. Pentru că atâta timp cât folosim actori interesați doar în sens negativ, ca fiind promotorii conflictelor, cei care profită din urma conflictelor, vested interest în engleză ar fi, sîntem

dominați de agenda actorilor mari ai regiunii. Și atunci, evident că cea mai bună soluție ar fi să înțelegem că un principiu important al cooperării este integrarea asimetrică și diferențierea, în funcție de meritele personale. Respectiv, principiul de consens care este utilizat în cadrul OSCE-ului nu este și nu ar trebui să fie aplicabil în cadrul BISEC-ului, în cadrul altor inițiative care reformează conținutul cooperării la Marea Neagră. În acest fel, putem să implicăm o grămadă de actori interesați, primari de orașe litorale, businessul, organizații non-guvernamentale, organizații publice, universități, biblioteci naționale. Numărul actorilor care ar putea fi eventual implicat este extrem de mare. Această tendință ar putea să nu aibă nici o influență din partea actorilor care blochează integrarea și cooperarea, cum ar fi, într-o anumită măsură, Turcia și Rusia. Din păcate, aceste state în ultimii ani mai ales au căutat instrumente de a bloca europeanizarea statelor din jurul Mării Negre, pretinzând că acest lucru ar schimba echilibrul puterii din această regiune, potrivit acestor interese geopolitice, de a păstra regiunea în mâinile celor doi mari și tari, după principiul hegemonismului dual. Este un principiu al politicii externe turcești. Regiunea Mării Negre a rămas oarecum blocată, conservată, până și ultima politică - Sinergia - a Uniunii Europene este oarecum fragmentar aplicată, pentru că poate să se exprime numai prin instituțiile deja existente și fără ca să deranjeze interesele rusești”.

Vasile Botnaru: Deci ar avea dreptate Bănescu, care spunea că Marea Neagră este concepută ca un lac intern rusesc?

Igor Munteanu: „Președinții uneori au dreptate, dar asta nu înseamnă că au și răspunsul pentru această mare provocare, care înseamnă Marea Neagră insabilă și incooperantă”.

Vasile Botnaru: Revenind la marii jucători, dacă totuși Sarkozy este interesat de proiectul mediteranean, există și un lobby puternic în cazul Mării Negre. E nevoie de un lider? E nevoie de un lobby puternic în spațiul european și nu doar?

Victor Chirilă: „Fără îndoială este nevoie de un lider în bazinul Mării Negre. Deocamdată nu avem un lider credibil în această regiune”.

Vasile Botnaru: Locul e vacant.

Victor Chirilă: „Locul e vacant. Iată participantul din partea Georgiei a menționat că Rusia în urma agresiunii din august nu mai este un actor predictibil în regiunea noastră. Turcia de asemenea joacă tendințele de neo-osmanism, care se profilează în discursul anumitor politicieni de la Ankara. În același timp, după extinderea NATO după 2004 și a Uniunii Europene în 2004 și în 2007, ambele entități politice au ajuns în apropierea nemijlocită a Mării Negre. Acele formate pe care le-am avut până în prezent, formate de cooperare în această regiune, trebuie oarecum reevaluate, trebuie să permită un mai mare acces, o mai mare participare pentru Alianța Nord-Atlantică și pentru Uniunea Europeană. Atâta timp cât aceste două entități nu-și vor asuma responsabilitățile și rolul pe care li-l conferă atât influența militară politică și economică, atâta timp vom avea niște organizații impotente în arealul Mării Negre”.

Vasile Botnaru: România s-a oferit să ocupe acest loc vacant și are cel puțin două atuuri la care v-ați referit, domnule Victor Chirilă, NATO și Uniunea Europeană în spate.

Victor Chirilă: „România nu poate juca separat de Uniunea Europeană, ea trebuie să reprezinte poziția Uniunii Europene în regiune. Atâta timp cât vor fi implicate doar Bulgaria și România, nu cred că Uniunea Europeană ar putea să-și valorifice potențialul în această regiune. Este nevoie de o mai mare coerență, de o mai mare coordonare în cadrul Uniunii Europene. Avem această Sinergie la Marea Neagră, dar vedem că lucrurile stagnează. Nu vedem și o implicare financiară în urma proiectelor anunțate”.

Victor Botnaru: Exact, fondurile contează, nu? Domnule Munteanu, Dumneavoastră cum vedeți rolurile României?

Igor Munteanu: „Am discutat acest subiect la conferință și concluzia la care au ajuns cei mai mulți dintre experți este că România ar avea mai degrabă rolul de mediator în cristalizarea anumitor platforme comune de interese, decât rolul de lider regional, pentru care nu are nici resursele necesare, nici capacitatea propriu-zisă de oameni, potențial economic, etc. Aș vrea însă să menționez în acest context, de fapt, acest lucru trebuie să fie considerat ca un avantaj și nu un dezavantaj. Pentru că odată cu integrarea României în Uniunea Europeană, după 1 ianuarie 2007 are loc o anumită virtualizare a

politicii externe a României, pentru că politica externă aparține spațiului comunitar. Respectiv, România doar poate să formuleze opțiuni posibile pentru decidenții din spațiul comunitar, pentru Bruxelles, pentru Uniunea Europeană ca o voce comună. Nu poate să ia decizii de una singură și respectiv, ar trebui să evite să fie privită ca un lider regional care poate să comită și greșeli”.

Vasile Botnaru: La conferință am fost martor, am auzit și eu discutându-se despre agenda acestei cooperări. Cum ar trebui să procedeze guvernele sau națiunile, astfel încât interesele lor să ajungă să fie discutate la masa de negocieri și nu doar geopolitică.

Ana Mihailova: „Deși zona este una destul de eterogenă în ceea ce privește aspirațiile țărilor europene, aspirațiile Nord-Atlantice ale țărilor, nivelul de dezvoltare, ritmul de dezvoltare există și multe probleme comune, care ar putea să unească țările din regiune și să contribuie la o soluționare mai...”

Vasile Botnaru: Auzeam cuvântul circulație, de exemplu, asta e o problemă absolut vitală pentru toată lumea.

Ana Mihailova: „Da, există multe probleme, așa cum este problema transportului, combaterea migrației, combaterea traficului de droguri, de ființe umane, problemele ce țin de mediul înconjurător și multe altele”.

Vasile Botnaru: Domnule Igor Munteanu, Dumneavoastră cum credeți că ar putea dovedi această cooperare utilitatea pentru omul comun.

Igor Munteanu: „Utilitatea pentru omul comun transpare din fapte reale și cred că dacă intelectualii și oamenii politici mai au spațiu pentru imaginație și visări, omul simplu înțelege din fapte concrete, din drumuri construite, din servicii aduse acasă, din investiții pentru economiile care îl privesc pe el. Sigur, noi sîntem la etapa în care soluțiile pentru stabilitatea și pentru prosperitatea acestei regiuni sînt abia în construcție. Respectiv, nu putem să spunem că această conferință a găsit toate rețetele necesare. Pe de altă parte, noi trebuie să înțelegem că doar plasând Republica Moldova pe mapele mentale și politice ale Uniunii Europene și ale jucătorilor globali, putem să sperăm că problemele noastre de insecuritate, probleme legate de stabilitatea instituțiilor democratice vor fi rezolvate cu mai bună

știință. Acesta este scopul pe care un grup de experți din diverse țări în jurul Mării Negre au decis să le discute la Chișinău; și faptul că noi sîntem considerați ca parteneri pentru discutarea acestor soluții înseamnă foarte mult pentru Republica Moldova, înseamnă poate chiar mai mult decât autoritățile, care uneori o mai fac pe struțul și bagă capul în nisip. Existența acestor probleme sînt în mare parte similare cu problemele Georgiei, chiar dacă Georgia se află după un război sângeros, iar noi ne tîmăduim rănila după 17 ani, după comiterea aceluia act de agresiune militară contra Republicii Moldova. Din acest punct de vedere, toate greșelile noastre pot să răspundă pozitiv pentru ceea ce ar trebui să facă georgienii, soluțiile pe care le-au găsit ucrainenii pentru consolidarea statalității lor în peninsula Crimeea ar trebui să ne călăuzească imaginația ca să găsim răspunsuri potrivite”.

Vasile Botnaru: Dar nu sînteți prea optimiști sau chiar visători incurabili? Și am auzit fraza asta, întrebarea asta, formulată în conferință. Spațiul în care s-au produs războaie, războaiele ruso-turce de exemplu sau conflictele mai proaspete, pot fi ele convertite într-un spațiu de schimburi culturale, de schimburi comerciale? Este un obiectiv realist?

Igor Munteanu: „Asta face parte dintr-un fel de întrebare tradițională care se pune celor care se ocupă de managementul crezului, pentru că se spune: „Niciodată o criză nu se rezolvă, ea se administrează”. Noi avem crize nu de la Imperiul Otoman, avem crize mult mai vechi sau crize legate de lipsa de investiții, de creșterea, de consolidarea instituțiilor, de stabilitatea economiilor, de relații comerciale stabile, ș.a.m.d. Sigur, ceea ce se întîmplă în această regiune pune pe jar întreaga comunitate internațională și pune pe jar Uniunea Europeană. Dar Uniunea Europeană singură, fără participarea actorilor locali nu va putea construi nici o politică stabilă pe termen lung. Acesta este unul din punctele de vedere importante, care face Uniunea Europeană să aplece urechea la ceea ce spune comunitatea de expertiză și mediul universitar, pentru că acolo se plămădesc soluții posibile pentru diminuarea acestei crize”.

Victor Chirilă: „Bine, este nevoia de prezența Republicii Moldova în regiunea Mării Negre, dar nu cred că ar trebui să ne identificăm întru totul cu această regiune, pentru că deocamdată, formatele de cooperare care sînt în bazinul Mării Negre nu ne vor favoriza prea mult în drumul nostru spre integrarea

europăeană. Republica Moldova, Ucraina contribuie mai mult la dezvoltarea unui spațiu stabil și prosper în această regiune prin alte proiecte, care nu țin nemijlocit de bazinul Mării Negre. Fiind parte a politicii europene de vecinătate, noi contribuim mai mult decât fiind parte a cooperării economice la Marea Neagră. Fiind în această politică a Uniunii Europene de vecinătate, noi ne-am angajat să transpunem în politicile noastre interne standardele Uniunii Europene, legile Uniunii Europene. Ne-am angajat să dezvoltăm comerțul. Avem acele privilegii autonome, deja. Sîntem pe cale de a crea un nou cadru juridic, care ne va permite să deschidem oportunități pentru oamenii simpli, cum ar fi călătoria fără vize în spațiile europene, cum ar fi, de exemplu, beneficii pentru interprindele noastre, pentru interprinzătorii noștri, beneficiind de un regim de comerț liber. Deci, iată că prin această politică europeană din vecinătate și prin viitorul parteneriat noi contribuim mai mult la securitatea în această regiune, decât făcînd parte la niște formate în care este Rusia, care nu dorește nicidecum o europenizare a acestei regiuni, care nu dorește o integrare a acestei regiuni în Uniunea Europeană. Soluția este o implicare mai mare a Uniunii Europene, care vine cu integrarea și cu europenizarea în regiune. Atîta timp cît aceste două elemente nu vor face parte din formele de cooperare în regiune, orice cooperare va fi din start sortită eșecului”.

Igor Munteanu: „Să nu uităm că Rusia este parte și la politica europeană de vecinătate, iar politica estică este fiica vitregă a politicii europene de vecinătate. Noi încă nu știm exact care vor fi beneficiile nemijlocite ale Parteneriatului Estic. Respectiv, ar fi cam prematur să ieșim din formatele vechi pentru ca să intrăm în cele noi. Oricum intrăm. Problema este productivitatea și performanța pe care o manifestăm ca urmare a politicilor de discriminare pozitivă pe care o aplică în acest moment Uniunea Europeană față de vecinii săi mai temerari”.

Vasile Botnaru: Deci, mica dispută: merită sau nu să cheltuim energie pentru cooperarea generală în Marea Neagră, dacă ne așteaptă un viitor mai luminos?

Victor Chirilă: „Trebuie să ne concentrăm pe proiecte concrete, așa cum a propus Uniunea Europeană prin Sinergia sa la Marea Neagră. Ea a venit cu o soluție foarte simplă: rămân instituțiile care sînt, dar în același timp ne concentrăm pe

proiecte concrete în domeniul ecologiei, securității energetice, în domeniul transporturilor, în domeniul comerțului... Nu trebuie de inventat roate”.

Vasile Botnaru: Deacord. Domnule Chirilă, dar întrebarea pe care o pun eu, avocatul ascultătorilor mei, este: proiectul de cooperare regională în Marea Neagră este o posibilitate de a îmblânzi Rusia, de a coopera cu Rusia în subiecte economice și securitate, nu doar în CSI, unde este automat frate mai mare, și atunci dacă se poate obține mai multe de la Rusia, o cooperare pe principii de egalitate, parteneriat, atunci probabil se merită? Sau nu?

Victor Chirilă: „Orice format de cooperare este bun. Nu trebuie să exagerăm așteptările de la cooperarea de la Marea Neagră. Dar, în primul rînd trebuie să se rezolve problemele de securitate, care amenință această regiune”.

Vasile Botnaru: Aha.

Ana Mihailova: „După mine, Rusia este cel mai important actor din această regiune și dacă nu se reușește de a încadra Rusia într-un cadru de cooperare regională, nu putem să vorbim despre asigurarea unei securități în această regiune. Deci, fără Rusia, după părerea mea, nu pot fi rezolvate conflictele din spațiul post-sovietic, din vecinătatea Mării Negre. Uneori, NATO trebuie să se gîndească la niște mecanisme de atragere a Rusiei în acest spațiu, deci a atrage Rusia într-o cooperare mai strînsă, astfel încît aceasta să vadă care sînt beneficiile ei, beneficiile cooperării și stabilității în această regiune”.

Vasile Botnaru: Dar, din păcate, mai multe sînt contradicțiile, decât punctele de convergență. Domnule Munteanu, ați vrut să adăugați ceva?

Igor Munteanu: „Nu trebuie să uităm că doi factori au schimbat geografia Europei Centrale - ideea de finalitate în procesul de integrare și ideea de parteneriat profund instituțional cu Uniunea Europeană și NATO. Doar considerarea acestor factori ca elemente esențiale pentru schimbarea echilibrului de forță în bazinul Mării Negre poate să asigure țărilor din jurul acestei regiuni prosperitatea pe care națiunile lor o așteaptă. Cu Rusia sau fără Rusia, securitatea în acest bazin trebuie asigurată prin instituții ca OSCE, ca Alaița Nord-Atlantică, ca misiunile de pacificare ale Uniunii Europene, prin instituții care sînt acceptate de aceste țări. Faptul că

Rusia se dovedește a fi principalul factor divizator al Vestului în acest moment, nu înseamnă că acest lucru se va schimba radical în următorii ani de zile. În același timp, securitatea individuală a cetățenilor Georgiei sau Ucrainei, sau ai Republicii Moldova nu poate aștepta atâta timp. Respectiv, soluțiile nu sînt „până vom îmbrășanzi Rusia”, ci până la momentul în care vom găsi construcțiile necesare pentru această regiune”.

Vasile Botnaru: Doamnelor și Domnilor, aici s-a încheiat ediția noastră de astăzi a Punctului duminical de la Europa Liberă, emisiune la care au participat Igor Munteanu, director executiv la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Ana Mihailov, reprezentant la Chișinău al Fundației Friedrich Ebert și Victor Chirilă, expert la Asociația pentru Politică Externă. Ne reușim duminica viitoare la aceeași oră și pe aceeași frecvență. Între timp, nu ratați emisiunile noastre de la ora șapte dimineața și seara de luni până vineri, iar sâmbătă vă dă întâlnire Valentina Ursu, după care iar venim cu un „Punct și de la capăt”. Pe curând.

13.Recentele Alegeri din Statele Unite Nu Vor Afecta Finanțarea Programului Provocările Mileniului. Radu Benea. Radio Europa Liberă. 19.11.2008.

Republica Moldova este una din cele 26 de țări din lume eligibile pentru participarea la programul american Provocările Mileniului. Dar ca să poată accede la fonduri, ea trebuie să-și sporească scorul la 2 din cele 17 criterii, în baza cărora o țară devine eligibilă. Moldova rămîne în urmă în ce privește eficiența guvernării și cheltuielile pentru învățămîntul primar. Dar aspectele cele mai importante rămîn a fi libertatea mass-media și lupta cu corupția, a declarat vicepreședintele Corporației Provocările Mileniului, John Hewko.

John Hewko spune că deși Moldova stă foarte bine la 15 din cele 17 criterii de evaluare, autoritățile mai au încă multe de făcut pentru combaterea corupției. El a amintit că țara care este acceptată în program, este obligată să îndeplinească toate criteriile de eligibilitate pe întreaga sa durată.

Amintim că în propunerea de țară făcută de Republica Moldova pentru Corporația Provocările Mileniului au fost incluse proiecte de reabilitare a unor magistrale auto internaționale în dreapta și stînga Nistrului și de reabilitare a unor sisteme de irigare. Suma totală a proiectelor se ridică la 500 de

milioane de dolari. Dar pentru luarea unei decizii finale, se vor face mai întîi studii de fezabilitate pe fiecare proiect. John Hewko a semnat pe 20 noiembrie cu premierul Zinaida Greceanîi un memorandum privind alocarea a 12 milioane dolari în aceste scopuri. Bani înșă nu vor fi alocați bugetului moldovean, ci vor fi gestionați de corporație.

L-am întrebat pe John Hewko, ce se va întîmpla cu proiectul de reabilitare a drumurilor în regiunea transnistreană, de vreme ce administrația de la Tiraspol insistă pe participarea la proiect ca parte egală alături de Chișinău.

„În propunerea de țară făcută de Moldova este inclusă reabilitarea drumurilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova”, spune vicepreședintele Corporației Provocările Mileniului. „V-om începe realizarea studiilor de fezabilitate pentru drumurile de pe ambele maluri ale Nistrului și în baza acestora v-om stabili ce drumuri vor fi reabilitate în final”, a adăugat John Hewko.

În alt context, el și-a exprimat certitudinea că recentele alegeri din Statele Unite nu vor afecta finanțarea programului Provocările Mileniului. Președintele nou ales Barak Obama deja și-a exprimat sprijinul pentru continuarea lui. Acest program, a amintit John Hewko, este un program al cetățenilor americani pentru cetățenii Moldovei, scopul de bază al căruia este reducerea sărăciei și o creștere economică durabilă. În opinia sa, Moldova ar putea adera la program, prevăzut pe o durată de 5 ani, deja în luna august-septembrie anul 2009.

14. Conflictul Transnistrean - Relație Interumană (Dimensiunea Psihologică). Analiză de Natalia Corobcă-Ianusevici, Coordonator de Programe APE. 27.11.2008.

Conflictul Transnistrean și însuși cuvîntul „conflict” a fost și este analizat și interpretat în foarte multe moduri. Aspectul psihologic mi se pare unul extrem de important și la care nu se atrage o atenție prea mare, inclusiv din partea celor care iau decizii.

În fond, înșă, cel ce este implicat în negocieri, cel ce este implicat în conflict, cel ce este manipulat sau înconjurat de prejudecăți este oricum ființa umană - persoana. Totul începe de la acei factori care îi influențează pe fiecare în parte din frageda copilărie și pe parcursul întregii vieți. Fiecare își are fricile lui, are necesitățile lui (stabilitate, încredere,

siguranță, apreciere), care sunt sau nu satisfăcute de cei din jur, de membrii familiei, de societate.

La soluționarea conflictului transnistrean după mine ar fi bine să se pună accentul pe două momente principale și anume:

- apropierea populației la nivel interuman, înțelegerea reciprocă a necesităților, tratarea și aprecierea lor ca și pe cele proprii, mai multă empatie, compasiune, lipsă de prejudecată - prin necesități și valori comune;
- și al doilea - un proces de negocieri bine-pregătit din toate punctele de vedere; purtat de către liderii care cunosc bine problema, dar și acele tehnici ale unei negocieri de succes. Și de multe ori cu ajutorul unui intermediar, care să aibă încrederea ambelor părți și să nu aibă nici un interes în acest conflict - în menținerea sau soluționarea lui.

Desigur toate cele menționate mai sus ar aduce mult mai multe rezultate, dacă în joc nu ar fi interesele: proprii, politice, geopolitice sau economice, care în fond sunt și ele diferite și depind de nivelul de maturitate emoțională a fiecăruia, de valorile sau fricile lui.

La nivel interuman, una dintre problemele majore identificate de către cercetători și specialiști în domeniul social și psihologic, este înstrăinarea indivizilor unii de alții. Aceasta înstrăinare apare din diferite motive: din cauza statutului social, pe care îl deținem; din cauza lipsei de sinceritate; din cauza faptului că, în ultimul timp, contactul direct dintre persoane a fost înlocuit cu unul indirect, mediat; din cauza anumitor așteptări care le sunt înaintate indivizilor de către societate, dar care nu sunt îndeplinite de nimeni; din cauza incapacității oamenilor de a exprima exact și bine ceea ce vor cu adevărat. Înstrăinarea este condiționată de toate aceste fenomene și în același timp le condiționează și ea pe ele, chiar accentuându-le, agravându-le, făcându-le să se răspândească din ce în ce mai mult.

La nivel interuman ne întâlnim cât mai des cu lipsa de compasiune, cu judecăți și prejudecăți moralizatoare. Iar această judecare a altor ființe umane nu este altceva decât expresia tragică a valorilor și necesităților noastre proprii. Tragică, fiindcă atunci când exprimăm valorile și necesitățile în această formă, noi sporim gradul de autoapărare și rezistența împotriva persoanelor al căror comportament ne preocupă.

Orice relație umană pendulează între intervale de liniște - caldă sau neutrală - și de tensiune. Înrautățirea atmosferei nu intră neapărat, în categoria conflictelor, dar, chiar și mici ciocniri poartă în ele potențialul de a „evolua” negativ, în absența unei culturi comunicaționale.

Cultura comunicațională este un alt aspect extrem de important, care poate da naștere la numeroase conflicte, dar și care poate aplană multe din aceste situații conflictuale.

„Am învățat să vorbim, dar nu și să comunicăm, iar acest fapt ne-a condus spre o profundă supărare personală și socială”. (Vicky Robin, *Comunicarea nonviolentă*, Marshall B. Rosenberg, Epigraf, Chișinău, 2005, p. 15.)

De obicei individul reacționează la lucrurile pe care le percepe, și nu la lucrurile în sine. Pe baza percepțiilor subiective pe care le are, oamenii își clădesc propria realitate subiectivă, care îi conduce la reacțiile ulterioare.

Iar perceperea și redarea acestei realități se face prin intermediul vorbirii. Unele afirmații exprimate în forma unor judecăți moralizatoare, critici, negarea responsabilității, lipsa de apreciere, reproșurile, ordinele și poruncile sunt cele ce stau la baza izbucnirii oricărui conflict.

Identificarea exactă și expresia deplină a sentimentelor și necesităților noastre, formarea unei atitudini bazată pe compasiune față de cei care ne înconjoară, folosirea unui limbaj, atât verbal, cât și non-verbal lipsit de violență, eliberarea de prejudecăți și judecăți ar fi metodele cele mai efective de aplanare a conflictului, atât la nivel de populație cât și la nivel interguvernamental.

Am menționat „sentimente” și „necesități”, pentru că orice persoană este de fapt în căutare de soluții de a-și satisface acele necesități. Asta este ceea ce noi, de fapt, facem zi de zi. Iar satisfacerea lor prin cooperare și nu prin competiție este mai sănătoasă pentru persoanele implicate în conflict.

Prin violența nu se are în vedere doar violența fizică, lovituri sau atacuri, ci o violență pasivă de care dăm dovadă în fiecare zi în comportamentul unul față de altul. Și anume violența pasivă stă la baza izbucnirii mai multor conflicte.

La rădăcinile celei mai mari părți a violenței, fie verbală, fizică sau psihologică, fie între membrii unei familii sau națiuni, se afla o formă de gândire care atribuie cauzele conflictului pe seama incorectitudinii adversarilor și incapacității de a gândi despre sine și despre alții în termenii vulnerabilității: ce simte oare persoana data, de ce se teme, ce-i lipsește, spre ce tinde? De obicei niciuna din părțile implicate în conflict nu vrea să recunoască frica ce se ascunde în spatele acestor etichete.

Există niște parametri ce aparțin tuturor relațiilor încordate - de la certuri facile, până la conflicte majore. Acestea au în vedere: participarea emoțională; tendința spre escaladare; influența asupra relației; specificitatea; necesitatea unei intervenții prin care să se reechilibreze relația. Diferența este dată de intensitatea manifestărilor, de șansele readucerii relației la normalitate, într-un timp mai scurt sau mai lung.

În ceea ce privește conflictul, aceste coordonate definitorii se prezintă la cote maxime, în sens negativ, desigur.

Trebuie precizat, că ceea ce reprezintă „specificitatea” în acest caz, este slaba credință a celor implicați, că poate exista o soluționare a stării de fapt. Convingerea în valabilitatea propriilor argumente este cea care generează intensitatea cu care acestea sunt susținute, iar ele sunt atât de diferite de ale oponentului, încât nu lasă loc reflexiei concesive. Forța, rezistența conflictelor, este dată, în primul rând, de rezonanța afectivă majoră pe care o declanșează în sufletul celor aflați în „război”.

„Triunghiul conflictelor”, așa cum a fost el configurat de către Malan, în 1989 (Ion Dafinoiu, Jenő-László Vargha, Psihoterapii scurte, Polirom 2005, p. 172) prezintă un colț de bază, dar adânc ascuns, ce conține sentimentul major - impulsul, generator al anxietății de a nu fi descoperit acest sentiment (al doilea colț) și al mecanismelor de apărare (al treilea colț), ce au drept rol, tocmai mascarea lui cât mai înșelătoare. Acum, în situație de conflict major, tocmai sentimentul ascuns, iese la suprafață, manifestându-se amplu, violent, fără a mai ține seama de consecințe. Sentimentul major fiind instabilitatea, nesiguranța, dorința de putere, de stăpânire sau lipsa sentimentului de apartenență la un teritoriu sau altul care generează anxietatea și se manifestă prin careva mijloace de apărare, fie ele

separare pentru a fi cât mai departe de impulsurile care generează aceste sentimente, atacul sau oricare alta formă caracteristică sau specifică unui sau alt conflict.

Mecanismele de apărare ale acestor oameni, ce maschează sentimentul ascuns al dezrădăcinării lor, al căutării identității pierdute tocmai prin această dezrădăcinare, îi fac să se manifeste ca niște cuceritori de drept ai locului.

Sentimentul ascuns doar pune în joc tensiunile la această intensitate, dar rămâne pe mai departe neafirmat. El este reprezentat prin nevoia acută de identitate, prin sentimentul dezrădăcinării din locul de baștină, al neapartenenței la locul transmutării, ce împinge chiar la rezolvări abrupte.

Din nefericire, nici măcar confruntarea dramatică, ce a avut loc în 1992, nu a reprezentat o rezolvare. Acum, conflictul este considerat a fi doar „înghețat” - adică, își menține latent, amorțit, potențialul - poate la fel de sângeros, precum a mai fost.

Prin distanțarea în timp, acest conflict nu s-a transformat doar în „istorie”, ci în prezent pentru mulți tineri manipulați prin el.

Rezistența sa la un nivel de posibilă inflamare are resorturi complexe, în care intră: puternice sentimente de afirmare a unicității acestei populații de dincolo de Nistru, ca națiune de sine stătătoare, independentă; interesele politice impuse din afara acestui teritoriu și din interiorul său.

Dacă ne gândim că la o populație de aprox. 500.000 de oameni au același aparat guvernamental, parlamentar, administrativ ca și oricare altă țară, atunci înțelegem că mulți sunt aceia, care susțin atât afectiv, cât, mai ales, rațional această „șansă” de a avea o carieră la vârful piramidei sociale. În plus, și nu în ultimul rând, trebuie luat în seamă, că astfel de construcții statale artificiale, au în spate, nu doar susținerea unor mari puteri, ci și un aparat de constrângere a întregii populații.

În această parte de est a Europei nu este cunoscut fenomenul „entuziasmului” declarativ al populației, al voturilor de 100% pentru susținerea sistemului. Toate acestea sunt popularizate pe toate gardurile de un sistem de propagandă puternic și dispun de un aparat represiv bine-controlat.

Iar toate astea trezesc și dezvoltă un sentiment ancestral, ce face parte din instinctul de conservare și asigură supraviețuirea și anume: frica.

Într-o atare situație, reconcilierea nu se mai poate produce din interior, ci doar cu ajutorul unui mediator din afară, aflat pe un teren cât mai neutru, pentru a fi cât mai puțin implicat afectiv și-n consecința acestui fapt, cât mai obiectiv. Condiția principală este, ca acest moderator să aibă credibilitate pentru ambele părți.

Procesul de negocieri. Metode practice.

Din punct de vedere psihologic exista deja o multitudine de metode pentru purtarea eficientă a unei negocieri. Dacă în NLP (Programarea Neuro-Linguistică) se pleacă de la supoziția că „cine întreabă conduce“, în Comunicarea Non-Directivă accentul se pune pe cuvintele și sentimentele partenerului de discuție, întrebarea în sine ca procedeu retoric, rămânând pe planul al doilea.

Procesul de negociere în sine nu este considerat după metoda NLP de interes principal. El trebuie să vină ca o urmare firească a pașilor făcuți înainte ca cele două, sau mai multe, părți să se așeze la masa negocierilor. Pașii aceștia ce trebuiesc parcurși înainte de negociere țin strict de stabilirea unei relații cât se poate mai bună între părțile negociatoare. Stabilirea acesteia va duce implicit la îmbunătățirea atmosferei între negociatori, și prin aceasta va crește șansele de reușita ale negocierii.

După termenii folosiți în NLP, stabilirea unei relații pozitive cu o altă persoană se numește „a intra în rapport cu acea persoană“. Intrarea în rapport cu cineva implică contactul între cele două persoane, pentru ca această tehnică se bazează pe una dintre legile fundamentale ale Psihologiei sociale, care spune nimic mai puțin decât ca „cine se aseamănă se adună“.

Fondatorii NLP-ului, John Grinder și Richard Bandler, au ajuns la concluzia că vorbitorii de mare succes nu fac altceva decât să „vorbească pe limba“ interlocutorului, și să preia și anumite moduri comportamentale ale acestuia. Dacă persoana cu care vorbim, vorbește foarte molcom, vom tempera și noi modul nostru de a vorbi. Dacă stăm de vorba cu un vorbitor rapid, vom accelera modul nostru de a vorbi. La fel se procedează în cazul în care un vorbitor se exprimă cu vocea înaltă sau joasă, făcând pauze mai lungi sau scurte de vorbire. Modul acesta

de a stabili rapport-ul cu cineva se numește pe cale „para-verbală“. Important este - schimbările pe care noi le facem conștient să nu fie exagerate, pentru a nu fi percepuți „ciudat“ de către interlocutori.

Stabilirea rapport-ului se poate face și pe cale verbală. Cei doi oameni de știință, Bandler și Grinder, au descoperit faptul că fiecare dintre noi apelează la tehnici personale de a-și crea realitatea. Toate aceste tehnici se bazează pe simțurile de care dispunem pentru a percepe lumea. Adică ne creăm realitatea cu ajutorul simțului auditiv / vizual / senzitiv / olfactiv / gustativ.

Pentru a da un exemplu concret: 5 persoane diferite își fac concediul timp de 2 săptămâni în același oraș balnear din Bulgaria. La întoarcere primul vorbește despre peisajele frumoase pe care le-a văzut, dar și despre apa atât de curată din Marea Neagră. Cel de-al doilea - despre foarte frumoasa muzică populară bulgărească, în care a auzit influențe puternice turcești, dar și balcanice. Cel de-al treilea - despre faptul că păturile au fost mult prea moi și nici nu a avut nimic de lucru, pentru că și-a uitat trusa de unelte acasă. Cel de-al patrulea - despre miresme foarte puternice, fie ele plăcute sau de mucegai. Iar cel de-al cincilea în sfârșit va asigura că și data viitoare tot acolo va face concediul: mâncarea a fost excepțională și chiar a schimbat câteva rețete de bucătărie cu bucătarul-sef.

Aceeași perioadă de timp, același oraș, același hotel, însă cinci oameni diferiți. După metoda NLP, dacă vrem să avem un dialog bun cu una dintre aceste cinci persoane trebuie să încercăm să auzim ce tipare de percepție predominante are acea persoană, pentru ca apoi să „vorbitim pe limba ei“. Respectiv, folosind și noi termenii vizuali, auditivi, senzitivi, olfactivi și/sau gustativi. Spunem tipar de percepție predominant, pentru că majoritatea dintre noi se folosește de toate cele cinci tipare, în dependență de situație, două sau max. trei dintre aceste tipare de percepție predomină, fiind folosite mai des.

Și la nivelul corporal se poate folosi cu succes această metodă, încercând să preluăm atitudinea fizică a interlocutorului nostru, fără însă a exagera. Dacă el ține brațele încrucișate, atunci le putem încrucișa și noi, încercând să preluăm limbajul gesturilor interlocutorului nostru.

Toate aceste elemente pot duce înainte de partida de negocieri la îmbunătățirea atmosferei între partidele

negociatoare, punând astfel bazele unei negocieri de succes. Mă refer la acele negocieri „adevărate“, la care chiar se poate ajunge la un rezultat pozitiv pentru toate părțile implicate, nu doar în interesul uneia dintre părți.

În timpul discuțiilor de negociere se poate face uz de tehnica întrebărilor. Întrebările pot avea funcții diverse, în dependență de situația în care le utilizăm. Importanța lor apare ca un fapt logic, dacă ne gândim că prin întrebări putem:

- Conduce o discuție în direcția dorită,
- Integra participanții într-o discuție,
- Afla, ce dorim să aflăm,
- Să ne readucem partenerul de discuție la subiect,
- Da impulsuri noi, etc.

Important în acest proces este să se pună întrebarea potrivită în situația potrivită.

Acestea pot fi de mai multe feluri:

- Deschise – atunci când așteptam din partea interlocutorului descrierea unei stări de fapt. (Ex.: Ce pași trebuie făcuți pentru a atinge obiectivul propus?)
- Închise - atunci când avem nevoie de un răspuns clar, un „da” sau un „nu”. (Ex.: Sunteți de acord cu ...?)
- Alternative - atunci când dorim să propunem 2 alternative (Ex.: Vedeți rezolvarea în felul A sau B?)
- „Oglindite“- atunci când nu răspundem direct la o întrebare ce ne-a fost pusă, ci punem la

rândul nostru în loc de răspuns o alta întrebare (Ex.: Dar care este părerea Dvs. în ce privește ...?)

- Sugestive - atunci când ascundem răspunsul în întrebarea pe care o punem. De cauza aceasta întrebările sugestive nu sunt considerate a fi fair (Ex.: Nu e așa ca sunteți de aceeași părere cu mine că ...?)
- Am dat doar câteva exemple practice, care după mine sunt extrem de importante în pregătirea pentru un proces de negociere, care, la rândul lui ar putea influența mult soluționarea acestui conflict.

Întinderea în timp sporește doar sentimentul de frică, de nesiguranță și nevoia de apărare a oamenilor, atât a generațiilor prezente la conflict, cât și a celor ce cresc prin prisma lipsei de comunicare interpersonală cu cei de pe celălalt mal al Nistrului, alimentându-se doar din mesajele transmise de media sau din mesajele de propaganda ale celor interesați în menținerea lui și aceasta duce la izolarea și înstrăinarea populației și atunci voința acelor oameni dornici de schimbare va scădea și va fi transmisă din ce în ce mai rar generațiilor în creștere.

“Nici o schimbare nu se va produce până când noi înșine nu vom deveni acea schimbare, pe care dorim să-o vedem în lume, trebuie să începem cu noi.” (Mahatma Gandhi, Comunicarea nonviolenta, Marshall B.

Rosenberg, Epigraf, Chisinau, 2005, p. 149)